

Mijalko Todorović o osnutku zakona o prometu z nepremičninami

(Nadaljevanje s 1. strani)

Mijalko Todorović je potem poudaril, da bo pomenil ta zakon še en korak naprej v urejanju vseh vprašanj na vasi, za razvijanje demokratičnih socialističnih odnosov, za pospeševanje kmetijske proizvodnje. Pripomnil je, da bo ostala samo še omejitev, da zasebnik ne more imeti nad 10 ha zemlje.

POVEČANJE POVPREČNE VELIKOSTI POSESTI ZASEBNIH KMETOV

»Mislim, da bo ta proces prostega prometa z nepremičninami,« je nadaljeval Mijalko Todorović, »predvsem prometa z zemljišči med zasebnimi kmeti, imel še eno posledico. Čeprav smo zasebno posest pri nas omejili na razmeroma nizko raven, kakor je rekel tovariš Tito, na kakih 10 ha, bomo vendar omogočili takšno zaokrožitev parcel, ki bo ustrezala gospodarskim potrebam in zahtevam. To bo takšna naravna zaokrožitev, da bo tudi v tem okviru (do 10 ha) posest zasebnih kmetov zrasla do tiste mere, ki jo zahteva sama proizvodnja. Najbrž se bo v daljšem razvoju na vasi razvila in ustabila takšna posest, ki bo blizu 10 ha.

Z razvojem industrije in vključevanjem kmetov v industrijsko proizvodnjo se bo pravzaprav povečala velikost zasebne posesti. Tako bomo povečali delovno storišnost, pa tudi obseg zemlje na eno gospodarstvo oziroma na enega kmeta. Lahko rečemo, da bo v teh okvirih 10 ha, ki onemogočajo kapitalistični razvoj, nastalo takšno zasebno gospodarstvo delovnih kmetov, individualnih proizvajalcev, ki niso izkoriščevalci, ki sami delajo na svojem zasebnem posestvu, ki sami pridelujejo in ki se prek trga vključujejo v družbeni proces proizvodnje in izmenjave. Zasebno gospodarstvo se bo dvignilo, rasio in doseglo tisto raven, ki jo zahtevajo sodobna razpoložljiva proizvodna sredstva. Zboljšala se bo torej tudi sedanja sestava v pozitivni smeri, v smeri naraščanja delovne storišnosti v kmetijstvu.

PROMET MED KMETIJSKIMI ORGANIZACIJAMI IN ZASEBNIKI

Tov. Mijalko Todorović je potem govoril o tistih določbah zakonskega osnutka, ki se nanašajo na promet z nepremičninami med kmetijskimi organizacijami in zasebniki. Poudaril je, da v tem delu osnutek predvideva strožno družbeno kontrolo in da je promet tu omejen na tiste nepremičnine, ki so lahko privatna lastnina. Nakup in prodaja zemljišč med socialističnimi kmetijskimi organizacijami in zasebnimi kmeti sta pravzaprav omejena na zamenjavo zemlje, da bi omogočili kmetijskim organizacijam, da jim posameznih parcel ne bo treba zamenjavati po administrativni poti.

Mnoge kmetijske organizacije imajo raztresene parcele in jih lahko zaokrožijo ne le z izmenjavo in arondacijo, marveč tudi s prodajo ali nakupom zemljišča.

Zakon določa, da je treba izkupiček od posameznih parcel v kmetijskih organizacijah obvezno porabiti za nakup drugih parcel. Enako lahko gre za druge potrebe, za nakup in zamenjavo zemljišča, da se poveča proizvodnja. Pri tem prometu vsekakor nastaja potreba po strožji družbeni kontroli.

Da ne bi bilo oškodovanja, da bi preprečili zlorabe in da se nepremičnine v družbeni lastnini ne bi skrčile, določa zakon sredstva kontrole. Ni pa dvoma, je poudaril tov. Todorović, da bo treba o tem temeljito razpravljati in poiskati najbolj smotno pot, kako bi kazalo urediti ta vprašanja.

»Sploh bi se utegnili pri obravnavanju teh vprašanj,« je nadaljeval tov. Todorović, »morda po uveljavitvi tega zakona pojaviti posamezni, da se tako izrazim, teoretični zemljiške rente, v posameznih doktrinarskih in podobnih razpravah, ki bodo načeli vprašanje, ali je v socialističnem sistemu teoretično sploh pravilno dopustiti takšen promet z zemljišči, kakor ga predvideva ta osnutek. Seveda ne nameravam začeti o tem razpravo in tu tudi ni mesta za to. Rekel pa bi, da smo si brez potrebe po neekakšnih abstraktnih doktrinarskih razglabljanjih teh vprašanj prizadevali najti tiste oblike za ureditev vprašanja prometa z nepremičninami, ki v naših sedanjih razmerah najbolj ustrezajo in ki so najbolj v skladu s potrebami našega razvoja in naših proizvodnih sil, s potrebami razvoja socialističnih proizvodnih in družbenih socialističnih odnosov v tistem duhu in smeri, v katero ta razvoj pri nas že gre.

Ker so za promet z nepremičninami veljavni predpisi nasprotno duhu in določbam vseh teh naših odnosov, ki urejajo naš novi gospodarski sistem, je Zvezni izvršni svet že prej dal napotke okrajnim ljudskim odborom, naj bodo glede dovoljenj v prometu z nepremičninami, zlasti z zemlji-

šči, med zasebniki kar najbolj širokogrudni, tako da je bilo to stanje v praksi v marsičem olajšano.

POVEČANJE KREDITA ZA KMETIJSKOSTVO

V nadaljevanju svojega govora je tov. Mijalko Todorović rekel, da je Zvezni izvršni svet na podlagi prejšnjih sklepov našega vodstva in pobud iz Ljudske skupščine že začel temeljito proučevati ves program dela za hitrejši razvoj kmetijske proizvodnje. Večina teh vprašanj pride pred Ljudsko skupščino. Rekel je, da nudijo sedanje pridobitve našega gospodarstva čedalje večje gnotne možnosti, da povečamo sredstva za razvoj proizvodnih sil v kmetijstvu. Da pa bi mogli ta sredstva tudi usmeriti v to enotno smer, je potrebno zelo obsežno organizacijsko in zakonodajno delo.

»Te dni,« je rekel tov. Todorović, »je Zvezni izvršni svet po napotkih tov. Tita obravnaval, in mislim, da bo v kratkem izdal tudi odloke predvsem o povečanju sredstev za kmetijstvo. Gre predvsem za povečanje kreditnih sredstev za kmete, kreditnih sredstev za orodje, za kmetijske stroje, in sicer ne le za kmetijske organizacije, marveč tudi za zasebne kmete. Gre za to, da zagotovimo tudi blagovne kredite, ne samo za sredstva za kmetijsko proizvodnjo, za zasebne proizvajalce v gospodarstvu, marveč tudi potrošniške kredite, kakor smo jih zagotovili delovnim ljudem v mestih.

GOSPODARSKO SODELOVANJE TER POVEZOVANJE KMETIJSKOSTVA IN INDUSTRIJE

Mijalko Todorović je pripomnil, da se obeta vrsta ukrepov in predpisov za razvijanje sistema zvez in gospodarskega sodelovanja med industrijo in kmetijstvom. Gre predvsem za sistem kontrahiranja. Odbor za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta proučuje več vprašanj glede kontrahiranja malone vseh najvaž-

nejših kmetijskih pridelkov, kar bo našo industrijo znatno povečalo s kmetijstvom in s tem pomagalo malim kmetom, da bo proizvodnja hitreje napredovala.

Posebno je poudaril vprašanje trajnejše stabilizacije cen in ureditve razmerja cen med posameznimi kmetijskimi kulturami oziroma posameznimi kmetijskimi pridelki. Poudaril je, da smo z ukrepi v kmetijstvu razvili velik polje in da narašča tudi razpoložanje zasebnih kmetov glede razvijanja raznih oblik organizacije, združevanja itd., da bi se kmetijska proizvodnja povečala. Nastaja pa tudi potreba, da zagotovimo bolj stabilne cene kmetijskih pridelkov ter trajnejše in pravilnejše razmerje med cenami posameznih kmetijskih pridelkov, da se bodo lahko vsi kmetje, tudi premožni, zlasti pa mali, za daljšo dobo orientirali glede odločitve za to ali ono panogo, za to ali ono kulturo.

OBETA SE VZPOSTAVITEV ETAZNE LASTNINE

Na koncu svojega govora je tov. Mijalko Todorović poudaril, da predvideva osnutek novega zakona tudi privatno lastnino stanovanj, torej tudi etažno lastnino. Rekel je, da bo ta predpis skupaj z drugimi, ki mu bodo sledili, znatno pripomogel, da bomo ustvarili pogoje za hitrejšo ureditve zelo težavnega stanovanjskega vprašanja. Predvsem bo mnogo bolj mobiliziral tudi zasebna sredstva. Na koncu je rekel, da Zvezni izvršni svet pričakuje, da bo sta odbora za gospodarstvo Zvezne ljudske skupščine s svojim delom v zvezi s tem zakonom, kakor tudi z dosedanjim plodnim delom na zakonodajnem področju pripomogla, da bomo tudi vprašanja s področja prometa z nepremičninami obravnavali na način, ki bo najbolj ustrežal vsemu našemu družbenemu in gospodarskemu sistemu ter razvoju socialističnih odnosov.

Odbora za gospodarstvo Zveznega sveta in Zbora proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine sta popoldne na ločenih sejah nadaljevala razpravo o osnutku zakona o prometu z nepremičninami.

OSNUTEK ZAKONA O NEPREMIČNINAH V NAČELU SPREJET

Včeraj popoldne je bila posebna seja odborov za narodno gospodarstvo obeh domov Zvezne ljudske skupščine, na kateri so načelno razpravljali o osnutku zakona o nepremičninah. Po pripombah ljudskih poslancev in vprašanjih, da bi bili razčiščeni posamezni problemi s tega področja, sta oba odbora sprejela zakonski osnutek v načelu in ga začela obravnavati v podrobnostih.

Sprejem pri podpredsedniku Zveznega izvršnega sveta Svetozarju Vukmanoviću

Beograd, 21. maja. — Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović je sprejel danes popoldne delegacijo burmanskih novinarjev.

albumov, maket, narodnih ročnih del. Darila so se razlikovala po zunanosti, kakovosti in vrednosti, vsa pa so bila enaka po tem, da so prežeta z isto ljubeznijo ljudstva do Tita. Med darili je stal na dvojišču tudi lipicanec, darilo vojaške zrebčarne »Kara-djordjevo«.

Tovariš Edvard Kardelj na seji MLO Ljubljana

Včeraj popoldne je bila seja MLO Ljubljane, ki ji je prisostvoval tudi podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj. — Na sliki vidimo tovariša Kardelja med odborniki

CENTRALNI ODBOR SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE JE ZAVZEL STANISICE

proti podaljševanju delovnega časa

Ljubljana, 21. maja

Plenum Centralnega odbora sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije, ki je danes začel zasesti v Ljubljani, razpravlja o naloga sindikata in organov delavskega upravljanja pri ureditvi in izboljšavi življenjskih in delovnih pogojev gradbenih delavcev. Predsednik Centralnega odbora, tov. Savo Medan, se je v svojem uvodnem poročilu zastavil zlasti pri problemu delovnega časa v gradbenih podjetjih. Opozoril je na težnje, ki so se pojavile tudi na opatijskem ustanovnem obnem zboru gradbenih podjetij v državi, da bi uvedli v gradbenstvu najmanj 10-urno delo v sezoni, ne da bi plačevali delavcem dodatek za nadurno delo. Predlagatelji utemeljujejo to težnjo kot pozitivno, češ da gre pri tem za izboljšanje zaslužkov delavcev, ki bi na ta način lahko prihranili nekaj denarja za zimo, ko delo na gradbiščih počiva. Precejšen del tehničnih vodstev podjetij smatra, da bi bilo nadurno delo koristno, ker bi omogočilo podjetjem, da bi lahko pravočasno opravila dela, ki jih prevzamejo. Tov. Savo Medan, ki je te težnje obsodil kot socialno in gospodarsko škodljive, je dejal, da predlagatelj nadurnega dela pozablja, da takšno delo rahlja zdravje delavcev, povečuje neugode ter na ta način zelo obremenjuje sredstva socialnega zavarovanja in torej škodi skupnosti.

Tov. Medan je omenil, da se je lani v gradbeništvu pripetilo 166 smrtnih nesreč oziroma 48 več kot predlanskim. Težjih in lažjih poškodb je bilo okrog 11.000, medtem ko jih je bilo predlanskim okrog 5.400 (toda tov. Ivan Sestan iz Beograda je v razpravi opozoril, da je pri tem treba upoštevati tudi to, da je lani delalo v gradbenstvu precej več delavcev). Ti podatki govore, da sindikalne organizacije niso dovolj

vplivale na politiko delavskih svetov na tem delovnem področju. Anketa Republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev Srbije, ki je zajela 41% podjetij z 80% gradbeno zmogljivostjo v tej republiki, je pokazala, da podjetja zelo zanemarjajo higiensko tehnično zaščito. Ta podjetja so lani določila okrog 25 milijonov din za izboljšanje higiensko tehnične zaščite. Prav v teh podjetjih pa se je lani pripetilo mnogo nesreč, med njimi 23 smrtnih, tako da so podjetja samo za bolnišnice dopustile do sedmih dni izplačila okrog 48 milijonov din (ta sredstva obremenjujejo plačni sklad), mnogo denarja pa je šlo seveda pri tem tudi iz sredstev socialnega zavarovanja. To kaže, da v teh podjetjih ne upoštevajo niti gospodarske računice, kaj šele zdravja ljudi.

Tov. Savo Medan je poudaril, da bi se bilo namesto uvedbe podaljšane delovnega časa bolje lotiti temeljiteje organizacije dela, strokovne vzgoje, uvajanja pravih norm in plačevanja po učinku, razen tega pa bi bilo treba tudi temeljiteje izkoristiti mehanizacijo, ki jo podjetja že imajo, vendar jo ne uporabljajo v polni meri. Razen tega bi bilo treba, kot je poudaril v razpravi tov. Ivan Sestan, gradbišča pravočasno odpirati, da ne bi bilo treba nadoknaditi po nepotrebnem izgubljenega spomladanskega časa z nadurnim delom. Nekatera gradbena podjetja bi tudi že lahko prešla iz sezonskega na normalno delo.

Tov. Savo Medan je omenil, da bi podaljšani delovni čas oviral tudi kulturno politično vzgojo gradbenih delavcev, govoril pa je tudi o tem, da nekateri ljudski odbori kršijo zakonska določila, ker na svojo roko izdajajo podjetjem dovoljenja za prekorno delo. Tako je Sekretariat za gospodarstvo MLO Beograd dovolil nekaterim gradbenim podjetjem, da lahko delajo po deset ur na dan, ne da bi delavci dobili doplačilo. Ta dovoljenja so splošna ter veljajo od aprila do novembra, ne glede na to, ali so dela nujna ali ne.

Proslava dneva jugoslovanskega vojnega letalstva v Ljubljani

Ljubljana, 21. maja (Tanjug). Ob dnevu jugoslovanskega vojnega letalstva je bila danes v ljubljanski letalski garniziji proslava, ki so se je razen častnikov in vojakov udeležili tudi predstavniki ljudske oblasti in številni meščani.

Po pregledu čet je imel podpolkovnik Ivo Novak govor, za tem pa je bila prebrana zapoved poveljnika garnizije in ukaz vrhovnega poveljnika obojeznih sil o odklivanju zaslužnih oficirjev. Javno je bil pohvaljen tudi celotni kolektiv vojaške letalske šole te garnizije skupno z učenim osebjem.

Po slovesnem delu proslave so izvedli kulturno-umetniški program.

Popravek

V poročilu o diskusiji za ideol. vprašanja na III. kongresu ZK Slovenije je v odstavku, ki poroča o meni, prevedel spremembo enil. sel. Ko sem govoril o pomembni vlogi ljudske književnosti pri širjenju in utrjevanju socialističnega svetovnega nazora, sem med drugim omenjal pomen in vrednost Gorkoga »Matere«, »Tihoga Dona« od Solohova, Cankarovega spisa »Kako sem postal socialist« in tud, v tej sveži dejali, da bo Prešernova družba stotila za socialistični svetovni nazor toliko, kolikor je Mohorjeva družba s Slovenskimi večernimi in 19. stoletju za narodni in krščanski nazor, potlej bomo smeli reči, da se socialistični svetovni nazor utrudi med slovenskim narodom.

Dr. Bratko Kreft

PRI TITU V BELEM DVORU

Tradicija je že, da pridejo ljudje iz raznih krajev države vsako leto k Titu in mu čestitajo k rojstnemu dnevu. Predvčerajšnjim so v Belem dvoru odmevali radostni glasovi več sto pionirjev in mladincev, ki so predsedniku republike prvi čestitali k 62. rojstnemu dnevu, včeraj pa je bil dan delovnih kolektivov.

PRVA ČESTITKA

Okrog desetih sta bila dva prostrana salona dvorca polna delegatov in daril. Na stopnicah se je kmalu pojavil predsednik republike v svetli obleki, s pipico v roki. Zadelo ga je pljuskanje. Predenj je stopilo dekle s krasnim šopkom v roki in mu čestitalo k 62. rojstnemu dnevu. Potlej je šel Tito od skupine do skupine delegatov, segel vsakemu v roko, sprejemal čestitke in darila ter se zahvaljeval.

»Tovariš Tito, v imenu kolektiva steklarne »Boris Kidrič« Vam čestitamo k rojstnemu dnevu in izročamo tole darilo.«

Večika kristalna vaza se je kopaala v mlečni svetlobi filmskih reflektorjev:

»Hvala, tovariši, najlepša hvala,« odgovarja domačin.

Delegati iz Zupanje pokažejo predsedniku svoje darilo: bogato narodno nošo in lovski nož, izdelan posebej zanj, saj je strasten lovec.

»Čestitam Vam k rojstnemu dnevu, z željo... z željo...« je začel neki delegat.

»Z željo, da bi prišel k vam,« je dopolnil tov. Tito med splošnim smehom.

SKROMNO DARILO

»Spet so me obuli,« se je obrnil predsednik h gostom iz Borova, ki so mu tudi zdaj kakor lani prinesli več parov poletnih čevljev.

»Imamo še nekaj,« je pripomnil neki delegat in pokazal dolge škornje za ribolov.

»Hvala, zdaj se mi revmatizma ni treba bati.«

»V imenu industrije preprog iz Zrenjanina, dovolite, da Vam izročim tole skromno darilo.«

»Temu pravite skromno,« se je nasmehnil Tito in pokazal z roko na preprogo, zvito v dobra dva metra visok zvitek.

PROFESORSKA POZABLJIVOST

Vrste se skromna darila, v zadregi izgovorjene, pretrgane besede čestitaja in pozdravov. Tito stopa od skupine do skupine. Prišel je do nepopolne delegacije škopske univerze. Pomotoma so študentje z darili ostali v mestu, profesorji so sami prišli v dvorec.

»Oprostite, tovariš predsednik, toda naša stara bolezen — pozabljivost nam tudi tokrat ni prizanesla,« pravi neki profesor in razprostre prazne roke.

Vtem ko so se okrog stoječi smejali, sta dva profesorja nekoliko v zadregi skušala pojasniti, kaj se jim je zgodilo in kako so darila ostala v mestu.

Predstavniki »Borbe« so izročili predsedniku album originalnih karikatur, ki jih je časnik objavil po vojni. Delegati »Venčana« so mu izročili marmornat pisalni pribor, v katerem sta vezani le letnici 1904—1954.

»Dobro ste storili, da ste mi nekoliko skrčili število let,« se je pošalil predsednik.

»Ne, ne, saj vemo, kdaj ste rojeni, to je leto začetka dela našega podjetja.«

STARA ZNANCA

»Lani, za Vaš rojstni dan, smo dosegli v iskanju nafte v Banatu vrte uspehe. Zdjaj Vam že lahko prinašamo original vrtnega stolpa in izročamo Vam to maketo v upanju, da nas boste obiskali.«

»Najlepše se Vam zahvaljujem, da ste mi prinesli maketo, ne pa stolpa,« pravi Tito smeje.

»Tovariš Tito, v imenu Italijanske unije Istre in Reke...«

»A, ti si to,« prekine Tito govornika in seže Andriji Benuso v roko.

Srečala sta se dva stara znanca. Pred mnogimi leti, leto 1926, sta bila v isti partijski organizaciji.

»Tito je bil sekretar partijske organizacije,« ponosno pojasni neki Italijan iz delegacije.

»Kako je kaj pri vas v Istri?« vpraša predsednik Andrijo.

»Dobro.«

»Bo še bolje.«

In tako se je vrstila delegacija za delegacijo. Bilo je še mnogo pozdravov in daril, umetniških slik, kipov,

Al. Petković

TISKOVNA KONFERENCA V DRŽAVNEM TAJNIŠTVU ZA ZUNANJE ZADEVE

SODELOVANJE MED TREMI DRŽAVAMI

je izraz odkritosrčne politike Jugoslavije, Grčije in Turčije

Italijanska vlada s svojim stališčem do balkanske zveze kaj malo prispeva k evropskemu sodelovanju

Zastopnik Državnega tajništva za zunanje zadeve Branko Drašković je na včerajšnji tiskovni konferenci dejal, da izjava predsednika grške vlade Papagosa direktorju »New York Timesa« za Evropo Sulzbergerju ponovno potrjuje težo treh balkanskih držav — da je njihovo sodelovanje izraz odkritosrčne nacionalne politike.

Ko je komentiral izjavo italijanskega predsednika vlade Scelbe, da se bo Italija v atlantskem paktu uprta razširitvi ankerskega sporazuma v balkansko zvezo,

Polemika o Gronchijevem stališču

Rim, 21. maja (Tanjug). Članek predsednika skupščine in voditelja demokršćanske levice Gronchija v časniku »Discussionne«, v katerem je poudaril, naj bi se katoliki in socialisti sporazumeli, je sprožil srdito polemiko v demokršćanski stranki.

Center in desnica ter vodilni krogi katoliške akcije odločno zavračajo Gronchijeve predloge. Številni poslanci pa stališče Gronchijeve skupine odobravajo in ga podpirajo. Sinoči je predsednik skupščine zbral na sestanku 40 demokršćanskih poslancev, ki so razpravljali o političnem programu voditelja demokršćanske levice. Sprejeli so resolucijo, v kateri obtožujejo De Gasperijev center in sedanjo vlado nedejavnosti na socialnem področju in zahtevajo odločno levo usmeritev politike demokršćanske stranke.

Glede zunanje politike poudarja resolucija Gronchijeve skupine, da evropski problemi z osonjavanjem vojaške zveze še niso izprani, treba je predvsem upoštevati tudi vprašanja politične in gospodarske združitve ter socialnega napredka Evrope.

MISA PAVIČEVIĆ IZROČIL ODLIKOVANJA TURŠKIM ČASTNIKOM

VOJAŠKI STROKOVNJAKI SO DALI NEPRECENLJIV PRISPEVEK K RAZVOJU IN UTRDITVI ANKARSKEGA SPORAZUMA

Je izjavil jugoslovanski veleposlanik v Turčiji

Ankara, 21. maja (Tanjug). Jugoslovanski veleposlanik v Turčiji Miša Pavičević je priredil v zvezi z izročitvijo odlikovanih turških častnikov v jugoslovanskem veleposlaništvu sprejem. Odlikovanja je poslal za turške častnike predsednik republike maršal Tito.

Sprejema so se udeležili poveljnik turških kopenskih enot general Nuredin Baransel, pomočnik ministra narodne obrambe Selahatin Selišik, načelnik generalštaba pomorskih enot admiral Zeki Ozak, poveljnik mornarice polkovnik Baştug in mnogi drugi turški višji častniki.

Ob tej priliki je jugoslovanski veleposlanik Pavičević izjavil, da mu je v posebno čast in zadovoljstvo, da lahko izroči odlikovanja vojaškim osebnostim prijateljske Turčije v imenu predsednika FLRJ Josipa Broz-Tita.

»Vlade Turčije, Jugoslavije in Grčije,« je dejal veleposlanik Pavičević, »so daljnovidno razumele nujnost tristranskega sodelovanja za obrambo nacionalne neodvisnosti in nedotakljivosti naših držav. Vojaški strokovnjaki teh treh držav pa so dali neprecenljiv prispevek k razvoju in utrditvi ankerskega sporazuma, ki se zdaj bliža svojemu naravnemu rezultatu: preobrazbi v vojaško zvezo Turčije, Grčije in Jugoslavije. Pomembne zasluge za takšen ploden razvoj našega

V Beogradu bo sestanek Biroja mednarodne federacije rudarjev

Beograd, 21. maja. V Beogradu se bo dne 26. in 27. maja sestal Biro mednarodne federacije rudarjev. Na sestanku bodo razpravljali o ustanovitvi novega rudarskega sindikata v Posarju, položaju domačinov v rudarskih sindikatih severne in južne Rodezije, o organizaciji letošnjega kongresa mednarodne federacije rudarjev in drugih vprašanjih.

Biro sklicuje sestanke izmenoma v deželah članicah mednarodne federacije rudarjev. Jugoslovanski sindikat rudarjev je bil 1. 1952 sprjet v to organizacijo.

je tovariš Drašković dejal, da bo italijanska vlada s takim stališčem kaj malo prispevala k evropskemu sodelovanju. Scelbova izjava le potrjuje tako presojo italijanske politike.

»Po načelni soglasnosti glede zveze« — je dejal Drašković, odgovarjajoč na drugo vprašanje — »bodo besedilo sporazuma na običajni način natančneje redigirali in po mojem mnenju tu ne bo posebnih težav.«

Ko so ga zaprosili, naj pove svoje mnenje o vesti »New York Timesa«, čes da je Grčija zahtevala od ZDA, Velike Britanije in Francije, naj bi sklicale sestanke grških, turških in jugoslovanskih predstavnikov, kjer naj bi »formulirali odobritev« za sklenitev balkanske zveze, še preden bi predsednik Tito obiskal Grčijo, je Branko Drašković dejal, da o takih in podobnih zahtevah Grčije ne ve ničesar. »Besede maršala Papagosa so tako jasne, da se mi zde take vesti precej samovoljne«, je dejal predstavnik Državnega tajništva.

Ko je omenil mnenje italijanskega ministra Pacciardija v ameriškem časniku »Foreign Affairs«, čes da bi »sporazum o evropski obrambni skupnosti v italijanskem parlamentu laže ratificirali, če bi šest držav EOS sprejelo obveznosti, ki jih predpisuje anglo-ameriška deklaracija z dne 8. oktobra 1953 — naj bi Italiji izročili nadzorstvo nad cono A — in da bi tako vprašanje italijanske meje postalo evropsko vprašanje, ki bi ga lahko

sodelovanja in tako hitro uresničenje ideje o potrebi zveze med tremi balkanskimi državami imajo vojakj naših držav. Srečen sem, da lahko ob tej priliki v imenu predsednika FLRJ izročim jugoslovanska vojaška odlikovanja turškim vojakom v znak priznanja za njihovo prizadevanje v graditvi in razvoju prijateljskega sodelovanja med vojskami in narodi Jugoslavije in Turčije, odlikovanja, ki so izraz prijateljstva in predvsem zaupanja, ki ga narodi in vlada moje države na čelu s predsednikom Josipom Brozom-Titom goje do republike Turčije in njenega državnega vodstva, do turškega naroda in turške vojske.«

TURCIJA Libijski kralj bo obiskal Turčijo

Ankara, 21. maja (R). Radio Ankara poroča, da bo libijski kralj Idris sredi prihodnjega meseca uradno obiskal Turčijo. To je uradno objavil turški poslanik v Libiji, ki je prišel v Ankaru na redno posvetovanje s svojo vlado. Pripomnil je, da so odnosi med Turčijo in Libijo zelo prišrčni in da bodo postali še prišrčnejši.

GUATEMALA Bombe na železniški progi

Guatemala City, 21. maja (AFP). Neznanci so postavili večeraj bombe na železniško progo med Puertom Barriosom in guatemalskim glavnim mestom. Ena izmed bomb je eksplozirala, ko je prihajal vlak z municijo in orožjem, ki ga je guatemalska vlada kupila od Poljske.

ITALIJA Atentat na sedež Združenja industrijcev

Rim, 21. maja (R). Sinoči je bila vržena ročna granata na poslopje v Torinu, kjer je sedež Združenja industrijcev. Bomba so vržili iz avtomobila, ki je privozil mimo poslopja. Eksplozija je povzročila manjšo škodo, človeških žrtve pa ni bilo.

ARGENTINA Sodelovanje z Libanomom

Buenos Aires, 21. maja (AFP). V ponedeljek 24. maja bosta argentinski predsednik Peron in predsednik Libanona Chamoun podpisala dokument, s katerim bodo potrjena načela glede sodelovanja na politično-gospo-

pravočasno uredili, je Branko Drašković dejal, da Pacciardijevo gledišče ni nič boljše in nič slabše od podobnih spletk italijanskih politikov, ki samo otežkočajo pametno ureditev tržaškega vprašanja.

Spričo incidenta na jugoslovansko-bolgarski meji, v katerem so ranili nekega jugoslovanskega dečka, je zastopnik Državnega tajništva dejal, da se je jugoslovansko-bolgarska mešana komisija že sestala, ni se pa še sporazumela o tem incidentu. Jugoslovanska vlada je poslala bolgarski protestno noto, ki pa nanjo še ni dobila odgovora.

Aleksander Ranković sprejel norveškega poslanika

Beograd, 21. maja. Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Aleksander Ranković je sprejel v sredo norveškega poslanika gospoda Karla Francisa Irgensa.

FRANCOSKO-NEMŠKA SOGLASNOST O SKUPNI IZJAVI O POSARJU

V Bonnu še zmeraj s pridržkom gledajo na usodo francosko-nemškega sporazuma

Vladi naklonjeni tisk piše, da so v Strasbourgu že prebredli poglavitna nesoglasja

(Od stalnega dopisnika »Borbe«) Nemški tisk je danes na uvodnih mestih objavil poročila iz Strasburga, po katerih sta se kancler Adenauer in namestnik predsednika francoske vlade Teitgen »sporazumela o nemško-francoski deklaraciji o Posarju«. Temelj te deklaracije, je van Natersov načrt. Po teh poročilih je v teku izdelava osnutka skupine francosko-nemške deklaracije, ki naj bi jo podpisala Bidault in Adenauer potem, ko bi se z njo strinjali francoska in bonnska vlada.

Ceprav še ni nobenega uradnega poročila o vsebini strasburških razgovorov, pa vladi naklonjeni tisk piše, da so že prebredli poglavitna nesoglasja. Nemčija naj bi postopoma in vzporedno z razvijanjem evropske gospodarske integracije zavzemala v gospodarskem oziru enakopraven položaj s Francijo v Posarju. Vlade ZDA, Anglije, Francije in Nemčije se zavezujejo samo, da jamčijo za evropeizacijo Posarja. Tako bi našli kompromisno rešitev. V Bonnu so te vesti sprejeli s precejšnjim presenečenjem in pridržkom. Tiskovni oddelek bonnske vlade je spodil, da so se sporazumeli o skupni deklaraciji na podlagi Natersovega načrta. Poudaril pa je, da to še ne pomeni, da je sporazum »pred vratci«.

Predsednik Liberalne demokratske stranke (stranke vladne koalicije) Dehler je zahteval od kanclerja Adenauerja, naj ga obvesti o vsebini strasburških razgovorov, poudarjajoč, da »njegova stranka ni pripravljena žrtvovati Posarja«.

V predsedstvu Socialdemokratske stranke se vzdržujejo

Ugibanja ob Edenovem prihodu v London

London, 21. maja (Tanjug). V Londonu se ugibajo, kakšen bi utegnil biti glavni vzrok prihoda angleškega zunanjega ministra Edena v London. Uradni krogi samo poudarjajo, da se bo minister Eden razgovarjal s predsednikom Churchillom, ne vedo pa še, ali bodo ob tej priliki sklicali izredno sejo angleške vlade, kakor se je to zgodilo pred začetkom zenevske konference, ko je Eden nenadoma prispel v London na posvetovanje.

V Londonu poudarjajo, da je že skrajni čas, da britanska vlada podrobneje prouči, kaj bi bilo treba ukreniti, če se v Zenevi sploh ne bodo sporazumeli. Londonski politični krogi menijo, da bi to utegnil biti eden izmed poglavitnih vzrokov Edenovega prihoda v London. Pričakujejo, da bo predsednik Churchill sklical izredno sejo vlade. Na njej bi proučili vprašanja, o katerih razpravljajo v Zenevi, pa tudi najnovejši razvoj dogodkov v zvezi s snovanjem obrambnega pakta v jugovzhodni Aziji in na zahodnem Pacifiku.

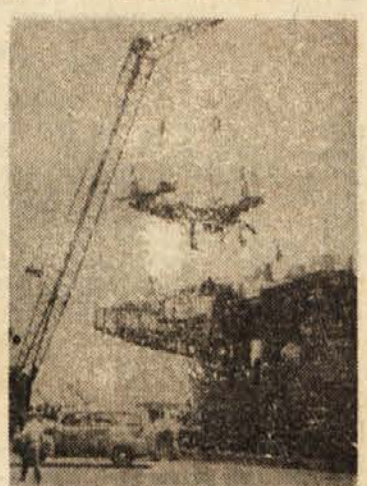
V Londonu so čedalje bolj zaskrbljeni spričo najnovejših nesoglasij med Veliko Britanijo in ZDA. Nekateri krogi pravijo, da so to največja nesoglasja v politiki teh dveh držav po koncu vojne, drugi pa celo menijo, da bi tak položaj utegnil slabo vplivati tudi na odnose znotraj Britanske skupnosti narodov.

VOJNA V INDOKINI

HO ŠI MINHOVE ENOTE PRIPRAVLJAJO NAPAD NA HANOJ?

General Giap je poslal proti Jugu štiri divizije, ki so sodelovale v bojih za Dien Bien Fu — Sto šestdeset francoskih ranjencev so doslej prepeljali v Hanoj — Velike racije, da bi napravili konec neposlušnosti Vietnamcev, ki se niso odzvali pozivu k splošni mobilizaciji

Hanoj, 21. maja (Reuter — AFP). Načelnik francoskega generalštaba Ely je odpotoval danes iz Hanoja v Sajgon, potem ko si je ogledal položaj v ustju

Ameriška letala za Indokino

Rdeče reke. Po vrnitvi v Francijo bo vladi poročal o ukrepih, ki bi jih bilo treba storiti, da bi zaščitili to področje pred Ho Ši Minhovimi enotami, ki ga ogrožajo z Juga in s Severa.

Francosko poveljstvo v severnem Vietnamu sodi, da je general Giap, vrhovni poveljnik Ho Ši Minhovih enot, poslal proti Jugu štiri divizije, ki so sodelovale v bojih za Dien Bien Fu. Pri tem je uporabil cesto št. 41, ki je bila nevtralizirana nekaj dni zaradi evakuacije francoskih ranjencev iz Dien Bien Fuja.

V Hanoju sodijo, da bi napad ene izmed teh štirih divizij pomenil hudo nevarnost za obrambo ustja Rdeče reke.

Deli Ho Ši Minhovih enot v ustju so začeli skupaj s krajevnimi enotami močno napadati francoska oporišča. Ti napadi bi utegnili pomeniti začetek velike ofenzive proti francoskim in Bao Dajevim enotam na področju Fu Lija. Te enote skušajo presekat cestno, ki veže Hanoj z važnim mestom Nam Dinom v ustju Rdeče reke.

V Hanoju je preplah. Prometna sredstva, ki odhajajo iz Hanoja, so bila včeraj prenapolnjena, mnogi meščani pa pripravljajo velike zaloge konzervirane hrane. Hkrati so se potrojile prošnje glede prenosa denarja v tujino.

Sto šestdeset francoskih ranjencev so doslej iz Dien Bien Fuja pripeljali v Hanoj, danes pričakujejo prihod druge skupine ranjencev.

Vietnamska policija in vojska izvajata velike racije, da bi napravili konec neposlušnosti Vietnamcev, ki se niso odzvali pozivu k splošni mobilizaciji. Vse tiste, ki se ne bodo odzvali pozivu na mobilizacijo do 15. maja, bodo postavili pred vietnamska sodišča.

komentarjev, ker še ne razpolagajo s podatki o vsebini razgovorov, poudarjajo pa Adenauerjevo pripravljenost na koncesije in propagandni značaj objavljenih informacij.

V komentarju socialdemokratskega tiskovnega oddelka je poudarjeno, da je povezovanje nemškega gospodarskega vpliva v Posarju z evropsko gospodarsko integracijo formulacija, ki v resnici nikogar ne zavezuje in ki — na svoj način — uzakonju-

TRŽAŠKA KRONIKA

Aneksionisti so nezadovoljni z izjavami predsednika grške vlade

Demokratični tisk poudarja, da so rimskemu ekspanzionizmu zadali nov hud udarec

(Od stalnega dopisnika »Borbe«) Trst, 21. maja. — Ves tržaški tisk piše še danes o izjavah, ki jih je dal predsednik grške vlade Papagos pred nekaj dnevi dopisniku »New York Timesa« o balkanskem sporazumu in o odnosu Grčije do tržaškega vprašanja.

Iredentistični tisk izraza nezadovoljstvo, ker Grčija ne podpira italijanskega prizadevanja za enostransko ureditev tržaškega vprašanja. Iredentistični »Giornale di Trieste« piše, da zadržanje grške vlade, ki ne podpira stališča obeh prizadetih strank, Italiji ni po godu.

Monarhistično glasilo »La Pa-

trija« odkrito piše, da je grško-turško-jugoslovanska vojaška zveza »v nasprotju z italijanskimi interesi in zahtevami«.

»Primorski dnevnik« in neodvisni »Corriere di Trieste« pa poudarjata, da so nade italijanske vlade, da bo Grčija podprla njeno prizadevanje za enostransko ureditev tržaškega vprašanja, doživele hud udarec. M. Petrinčić

Fechteler v Atenah

Atene, 21. maja (AA). Danes popoldne je prispel v Atene poveljnik čet atlantskega pakta v jugovzhodni Evropi admiral William Fechteler. Fechteler bo v spremstvu generala Kendalla, šefa glavnega štaba v Smirni, obiskal predsednika grške vlade maršala Papagosa in se udeležil konference generalnih štabov treh armad.

Angleški protest

Moskva, 21. maja (AFP). Angleško veleposlaništvo v Moskvi je izročilo sovjetskemu zunanjemu ministrstvu protestno noto, v kateri v celoti zavrača sovjetske obtožbe o vojniski dejavnosti pomočnika angleškega vojnega atašeya v Moskvi majorja Landona. Pred nekaj dnevi so sovjetske oblasti zahtevale, naj Landona odpokličejo, ker se je baje ukvarjal z vohunstvom.

Podpredsedniki Evropskega sveta

Strasbourg, 21. maja (AFP). Danes popoldne so izvolili šest podpredsednikov Posvetovalne skupščine Evropskega sveta. Izvolili so predstavnika nemške krščanske socialne unije Von Brentana, angleškega liberalca lorda Laytona, italijanskega demokristjana Boggiana Pica, švedskega socialnega demokrata Elm-grena, turškega demokrata Eteja in holandskega socialista Van Natersa.

Volilna zmaga Sing Man Rija

Seul, 21. maja (AFP). Na parlamentarnih volitvah v Južni Koreji je liberalna stranka predsednika Sing Man Rija dobila 109 mandatov, nezavčna 73, stranka manjšine pa 6 mandatov.

Z VSEH STRANI SVETA

EGIPT Krišna Menon odpotoval iz Kaira v Pariz

Kairo, 21. maja (AFP). Stalni predstavnik Indije v OZN Krišna Menon je odpotoval danes z letalom iz Kaira v Pariz. Menon bi moral odpotovati v Zenevo na azijsko konferenco, a je spremenil načrt spričo povabila britanskega zunanjega ministra Edena, ki je izrazil željo, da bi se nemudoma sestel z njim v Parizu.

KANADA Ukrepi glede krepitve obrambe

Ottawa, 21. maja (R). Kanadski obrambni minister Claxton je včeraj v Spodnjem domu izjavil, da njegova država in ZDA proučujeta nadaljnje ukrepe glede krepitve obrambe Severne Amerike. Pripomnil je, da bo protiletalska obramba te celine sposobna uničiti 99% nasprotikovih bombardrov, če bi le-ti skušali bombardirati njihovo ozemlje.

INDIJA Nehrujeva izjava

New Delhi, 21. maja (R). Predsednik indijske vlade Nehru je danes v parlamentu izjavil, da Indija ne bo dovolila letalom s tujimi enotami ali orožjem, da bi letela preko indijskega ozemlja. Pripomnil pa je, da ne bodo ovirali prevoz ranjencev. Nehru je s tem odgovoril na vprašanje nekega poslanca Komunistične

partije, ki se je nanašalo na pristanek francoskega prevoznega letala v Kalkuti 12. maja.

AVSTRILIJA Spor s sovjetskim visokim komisarjem

Dunaj, 21. maja (Tanjug). Spor med avstrijsko vlado in sovjetskim visokim komisarjem Iljičevom, ki je že dobil mednarodni značaj, je še nadalje v središču političnega dogajanja v tej deželi. Pričakovati je, da se bo s tem ukvarjal tudi Zvezni kontrolni svet na prihodnji seji. Ameriški minister Dulles je namreč brzojavno obvestil namestnika visokega komisarja ZDA Yosta, naj zahteva, da to vprašanje postavijo na dnevni red Sveta. Podobne korake je pričakovati tudi iz Londona.

JUŽNA KOREJA Neuradni rezultati volitev

Seul, 21. maja (AFP). Po neuradnih podatkih je pri volitvah v Južni Koreji Liberalna stranka predsednika Sing Man Rija dobila 107 mandatov, medtem ko je opozicijska Nacionalistična demokratska stranka dobila 15 mandatov. Stranka neodvisnih 74, ostale stranke pa šest mandatov.

VELIKA BRITANIJA Okoli iranskega petroleja

London, 21. maja (Tanjug). Po vrnitvi britanskih in ameriških predstavnikov, ki so se pogajali v Teheranu z iransko vlado o bodočem izkoriščanju iranskega petroleja, se bodo člani petrolejskega konzorcija spet sestali v Londonu.

Wrighta. Le-ta ne bo neposredno sodeloval v razgovorih med štiri konzorcija, temveč bo obvestil zunanje ministrstvo o sedanjem položaju.

Kaže, da bodo predstavniki konzorcija v Londonu predvsem razpravljali o tem, kako vkladiti iranski zakon o nacionalizaciji petroleja z interesi v konzorcij včlanjenih družb.

KENIJA Vojaška sila organizacije Mau-Mau

Nairobi, 21. maja (AFP). Minister kenijske vlade Blundell je izjavil v kenijski skupščini, da lahko organizacija Mau-Mau pošlje v boj 15 do 16.000 borcev. Dejaj je, da ima ta organizacija okrog 1800 kosov preciznega orožja, od revolverjev do težkih topov.

FRANCIJA Cesar Haile Selasie odpotoval v ZDA

Havre, 21. maja (R). Etiopski cesar Haile Selasie je odpotoval danes iz Havrea z ladjo na uradni obisk v ZDA.

IRSKA Opozicija bo bržkone sestavila novo vlado

London, 21. maja (Tanjug). Na Irskem bo bržkone po objavi izida splošnih volitev opozicija kmalu sestavila novo vlado. Stranka dosednjega predsednika vlade De Valera je izgubila v parlamentu osem mest. Na listi te stranke je bilo izvoljenih 64 poslancev, medtem ko je stranka Fine Gael dobila 48 mest, laburisti 18, farmarji in neodvisni po pet in novi republikanci tri mesta. Tako ima opozicija absolutno večino. Kaže, da se bodo laburisti združili s stranko Fine Gael.

NAFTNI VRELCI BLIZU ZAGREBA

Strokovnjaki računajo, da je samo na področju Dugega sela v zemlji približno milijon ton zelo dobre nafte

Visoki stolpi na naftnih poljih pod Moslavaško in Zagrebško goro se čedalje bolj približujejo mestu. Zadnji že stoji v Sesevskem Kraljevcu, kakih 10 km od Trga republike. Strokovnjaki upajo, da bodo v kratkem črpali tu iz zemlje nafto, za kar je že vse pripravljeno. V zemlji blizu Zagreba je po mnenju strokovnjakov na milijone ton nafte. Na griču nad Dugim selom, med vinogradi in njivami, so jo že našli, drugod pa jo pridno iščejo. Dvakrat so že zaman vrtali v zemljo, toda to delavcem ni vzelo poguma. Na nekem kraju so morali vrtati 1.752 m globoko, da so prišli do nafte. Precej bogate vrelce so našli kot rečeno v Dugem selu, pičlih 20 km od Zagreba.

Strokovnjaki računajo, da je samo na področju Dugega sela v zemlji približno milijon ton zelo dobre nafte. Razen ostalih derivatov pridobivajo iz nafte kakih 12% bencina, 12% petroleja in 13% plinskega olja. Vtem ko so vrtali v Dugem selu v zemljo, so se geologi ukvarjali z geofizičnim snemanjem v Sesevskem Kraljevcu in na vsem področju od Zagrebske gore do Dubrave.

Ugotovili so, da je nafta tudi pod Zagrebško goro. Tu upajo priti do nje v treh mesecih. V začetku prihodnjega leta bodo začeli vrtati zemljo tudi na Borongaju, pozneje pa še na Lučkem in v Podsusedu.

Strokovnjaki računajo, da bodo v Sesevskem Kraljevcu

Ena izmed vrtn, pripravljena za eksploatacijo

naleteli na nafto v globini od 900 do 3.000 m in da je je tudi tu približno milijon ton. Podjetje »Naftaplina« je lani dalo našim rafinerijam kakih 130.000 ton nafte, letos pa je bodo načrpali še 45.000 ton. Za prihodnje leto računajo že z 215.000 tonami, čez nekaj let pa bi je »tegnili načrpati« že blizu pol milijona ton letno.

Zagreb bo imel od nafte še posebno korist. V zemlji so namreč velikanske količine plinov. Računajo, da jih je samo v Dugem selu v globini 800 do 930 m milijon kubikov. Pri vsakem kubiku nafte bodo dobili v začetku 160, pozneje pa nad 200 kubikov metana, butana in drugih plinov. Sedanja potrošnja plina v Zagrebu znaša kakih 25.000 kubikov, samo Janji lipi bi ga pa lahko dobili dneвно kakih 70.000 kubikov. Treba bo samo zgraditi že projektirani plinovod Janja Lipa—Zagreb—Sisak.

Predstavniki tujih sindikalnih organizacij na obisku v Jugoslaviji

Reka, 21. maja — Te dni se mude na Reki predstavniki sindikalnih organizacij Zahodne Nemčije, Danske in Švedske, ki so gostje naših strokovnih sindikatov. Na povabilo Centralnega odbora kmetijskih delavcev Jugoslavije je prispela v Opatijo delegacija sindikata kmetijskih delavcev Danske, ki bo ostala 15 dni v naši državi. Medtem bo obiskala posamezne kraje na Hrvaškem, v Sloveniji in Srbiji, da bi se seznanila z našim kmetijstvom in delovnimi uspehi kmetijskih in kmečkih delovnih združenj.

Doktor ali zdravnik?

Iz tiska povzemamo, da je odbor za psveto Zveznega sveta sprejel osnutek zakona o univerzah, ki določa, da si kandidati pridobi doktorat na podlagi znanstvene disertacije, kar velja tudi za študente, ki so dokončali medicinsko fakulteto.

Znano je, da je med našim ljudstvom za uspešno zdravniško službo naziv »doktor« zdravniku nujno potreben. Če bi ta naziv odpravili, bi nastala v zavesti našega ljudstva nezaželena razlika, saj so naši ljudje tako vajeni nazivati zdravnike »doktor«, da bi se tega težko odvadili. Pri nas in v večini dežel naziv doktor v običajnem pogovoru ne pomeni akademske stopnje, potrebne človeku, pač pa delovni naziv človeka, ki takšno pomoč ljudem nudi. Naši ljudje se še dobro spominjajo mazačen in raznih čarodejev. Če pa bi imeli dve kategoriji zdravnikov, ene nazivom, druge pa brez njega, bi bilo težko prepričati prav tiste ljudi, ki jih hočemo odvrniti od mazačen, da lahko zdravnik brez naziva doktor nudi bolniku enako strokovno pomoč kakor zdravnik s tem nazivom. To bi zlasti negativno vplivalo na tiste mlade ljudi, ki zaradi tradicij in navad med našim ljudstvom ne bi mogli uspešno opravljati svojega človekoljubnega dela.

Vsi študentje, ki so med vojno in po njej končali v naši državi medicinske študije, so si pridobili naziv doktor brez disertacije. Rodovi, ki bi bili diplomirani po uveljavljenju tega zakona, bi si pridobili ta naziv na podlagi doktorske disertacije. Tako bi se razlikovali ne le tisti, ki so bili diplomirani med vojno in po njej, marveč tudi sedanjí rodovi, med katerimi ni nobene razlike. Če bi sprejeli ta predlog, bi bili prizadeti tisti, ki študirajo v enakih pogojih, kakor tisti, ki so bili diplomirani, preden je bil zakon uveljavljen. Znanstvena raven študiranja ni tako različna, da bi upravičevala takšen ukrep, marveč je celo na višji stopnji. Ukinitev naziva doktor splošne medicine bi pomenila za naše zdravnike in fakultete nekakšno degradacijo v primerjavi z medicinskimi fakultetami in drugih deželah. Če bi sprejeli ta predlog, bi imeli dve skupini zdravnikov, prvo v medicinskih središčih, na klinikah in inštitutih fakultet, ki bi lahko opravljala znanstvena dela in disertacije, velikanska večina drugih zdravnikov, ki bi delali med ljudstvom in ki bi najbolj pogrešali naziv doktor, pa ne bi imela ne pomožnih sredstev, ne časovne možnosti za znanstveno delo in doktorsko disertacijo, čeprav bi ji bila iz navedenih razlogov nujno potrebna.

Združenje študentov medicine na podlagi naštetih vzrokov meni, da bi moral naziv doktor splošne medicine ostati za študente, ki so dokončali medicinsko fakulteto, tisti, ki bi hoteli postati znanstveni delavci, pa naj bi dobili naziv »doktor« medicinske znanosti na podlagi znanstvenega dela. Tako bi imeli doktorati na drugih fakultetah višjo znanstveno stopnjo, kakor doktor splošne medicine.

Združenje študentov medicine Beograda, Ljubljane, Sarajeva, Skoplja in Zagreba

Devizni tečaji 21. maja

Valuta	Ljubljana	Zagreb	Sred. drž	zlo v %
1 ameriški dolar	859.48	860.—	860.28	186.79
1 angleški funt	2.380.—	2.380.—	2.380.22	183.35
100 nemških mark	16.325.81	16.300.—	16.374.47	180.64
100 belg. frankov	2.650.—	2.700.—	2.750.35	359.39
100 franc. frankov	—	—	267.—	211.50
100 švic. frankov	—	17.750.—	17.726.16	158.38
100 italij. lir	126.—	127.81	125.54	161.54
100 lit. STO	—	115.—	115.—	139.58
100 holand. forintov	20.724.63	20.800.—	20.790.08	162.34
100 šved. kron	—	16.535.—	16.535.—	185.13
1 egipt. funt	—	1.871.—	1.876.19	116.74
1 obr. dolar Avstrija	812.—	812.—	812.18	170.73
1 obr. dolar Danska	695.—	—	695.—	131.67
1 obr. dolar Norveška	—	650.—	650.—	118.67
1 obr. dolar Grčija	—	721.10	723.04	141.01
1 obr. dolar Turčija	615.59	620.—	619.89	106.63
1 obr. dolar Izrael	—	608.—	611.61	103.87

Pripombe: Promet je bil malenkosten, edini večji zaključek v USA dolarjih. Tečajji so se gibali v Ljubljani nekoliko iznad zadnjega povprečnega tečaja, popustil je samo tečaj za belg. frank, ki pa je še vedno daleč iznad paritete za ostale evrske devize. V Zagrebu je bila tendenca čvrstejša in so se skoraj vse devize okrepile.

DELO KMETIJSKEGA RAZISKOVALNEGA ZAVODA SLOVENIJE

Da bo meso in mleko cenejše

Zivina, ki je že tri zime preživela v mrazu, je čedalje bolj odporna in donosna

Ponoviče pri Litiji Tik ob zasavski progri med Litijo in Savo je državno posestvo Ponoviče, kj ga je zadnja leta obiskalo precej strokovnjakov in tudi veliko število kmetov iz raznih krajev. Posebnost na tem posestvu so predvsem znanstveni poizkusi o vztrajnosti živine na mrazu. Že tri zaporedne zadnje zime je del goveda preživel v odprtem hlevu v popolnem mrazu. Po cele tedne se blato ni stalo in včasih je srebro v toplomerih zdrknilo celo na štiri stopinje pod ničlo. V takem mrazu živina povsem normalno živi. Štiri krave so se v takem mrazu celo otelile. Z gosto dlako so se tudi telice kimalu privadile taki temperaturi in pokazale živahnost in bistrost.

O teh poizkusih precej govori kmetje v okolici. Vendar ne gre za zmanjševanje stroškov pri gradnjah in vzdrževanju hlevov, čeprav je tudi v tem nekaj, marveč za to, da bo živina bolj odporna, bolj zdrava, da bo bolj izrabila zaužito hrano, da bo imela čimveč mleka in mesa.

Za slovenskega kmeta in za celotno gospodarstvo je živinoreja zelo važna. Živina je za kmeta to, kar je stroj v tovarni. Med industrijskim prebivalstvom pa je precej (in tudi upravičeno) kritike, da je meso predrago. Isto pravijo za mleko. Kmetje pa trdijo prav nasprotno, češ da je poceni. Ne oziraje se na ene in re na druge pa trdijo ekonomisti nekaj tretjega, in sicer, da bo meso cenejše samo takrat, ko bo več tistih, ki prodajajo, kot tistih, ki kupujejo.

Strokovnjaki Kmetijskega znanstvenega zavoda v Ljubljani trdijo, da govedo v kulturnem svetu postaja vedno bolj melkužno, slabotno in malo donosno. To pa zaradi nepravilnega negovanja. Mnogi, zlasti mali kmetje z eno ali parom krav, ki jim pomenijo vir življenja, skrbno zmanjšajo pozitni vsako odprtino v hlevu. Živina v takem pretoplenu zelo slabem, nezdravem zraku postane slabotnejša, ne žre rada in se ob vsaki priliki prehladi.

Veterinarji trdijo, da je za govedo najprimernejša temperatura 10 stopinj toplote, to je takrat, ko po navadi nosimo lahke plašče. Laže pa se živina vsekar prilagodi mrazu nego vročini. O gvedu v odprtem hlevu v Ponovičah je bil marsikateri kmet pred leti trdno prepričan, da bo zaradi mraza zbolelo in poginilo ter da bo predvsem slabotnejše. Izkazalo pa se nasprotno. Priro-

da je takoj poskrbela za potrebno: pod kožo se je nabrala plast masti, dlaka se je zgostila, oživel so na pol zakrneli organi in in govedo se je počutilo vse boljše. Mrazu so ga prilagojevali postopoma. Poleti so živino poslali v planine, kjer se je privadila dežju, vetru in hladnejšim nočem. Zato je tudi prva jesenska slana in mraz v hlevu ni iz n. il.

Narediti so zelo precizne poizkuse. Na primer telice iste starosti, iste pasme in celo istega očetovstva so razdelili: nekatere v topel in druge v mrzel odprt hlev. »Ovsod je bil« skrba enaka do vseh podrobnosti: ista količina in vsebina krme, isti urnik, isto napajanje »mrzli Savi« itd. Telice v hladnem hlevu so bile pri tej strogi, enaki negi povpreč: za celih 12 kg težje.

Prav tako je bilo pri kravah. Količina mleka se je sukala okoli 4.000 litrov letno, prav tako pri onih v mrzlih, kot onih v toplih hlevih. Kot »dvo nekateri veterinarji, je glavna prednost v tem, da je ta živina bolj zdrava, da bolje izkoristi in prebavi zaužito krmo.

Sedanjí odprti hlev je odprt samo z ene strani, tako da ni prepaha in tudi temperatura v hudem mrazu precej blažja v hlevu kot zunaj. V prihodnjem letu bodo take poizkusne postaje naredili tudi za druge pasme našega goveda na Gorenjskem, Štajerskem, Dolenjskem in v drugih krajih republike. Menijo, da se bo tako z letno pašo kot tudi v stalnem bivanju na svežem, čep- prav mrzlem zraku, naša živina lahko precej izboljšala in dajala več mesa in mleka. K. M.

TRŽNE INŠPEKCIJE HODIJO MIMO PROBLEMOV Z ZAVEZANIMI OČMI

Inšpekcija tržišča je v sedmih letih svojega obstoja opravila ogromno delo. Kljub težavam, izvirajočim iz sistema administrativnega gospodarstva, in kljub težavam zaradi premalo izkušnega kadra, je inšpekcija precej pripomogla k normalizaciji razmer na našem tržišču. V novem gospodarskem sistemu je postalo njeno delo še važnejše, po svojem obsegu pa znatno širše, saj nadzira poslovanje na področju blagovnega prometa in storitev vseh gospodarskih organizacij. S tem pa je postalo delo inšpekcije tržišča tudi težavnejše in marsikje se inšpekcije še ne znajdejo. Problemov, ki bi se jih morali lotiti, pa je veliko.

OBŠIRNE NALOGE

Delokrog inšpekcije tržišča je skladno z novimi gospodarskimi predpisi, znatno obsežnejši. Rea pa je, da se inšpekcije marsikje še vse preveč ukvarjajo s majhnimi, drobnimi vprašanji namesto da bi posegale v jedro problemov. To je zlasti v trgovini. Vsa drobna kontrola poslovanja v trgovini, ki danes stvar potrošnikov samih, inšpekcije tržišča ne bi smele prevzemati. Tisti stvari, ki potrošniku niso dosegljive. Recimo — monopolizma nekaterih podjetij.

Podjetje »Sanolabor« v Ljubljani je edino podjetje te vrste za vso Slovenijo. Zato je do pred kratkim lahko svobodno določalo cene. Monopolistično določanje cen tega podjetja je preprečilo šele intervencija inšpekcije tržišča.

V mnogih trgovskih podjetjih pa obstoji odpor proti vsiljivosti poslovanja z novimi gospodarskimi predpisi. Tako se v Ljubljani podjetja krečevito upirajo decentralizaciji. Marsikomu je morda nerazumljivo zakaj. Toda, prav sistem poslovanja posameznih poslovalnic to pojasnjuje. In dejstva, ki jih je ugotovila ljub-

ljanska inšpekcija tržišča, prav tako. Posamezne poslovalnice so danes samo finančno zadolžene napram centrali. Toda, kako je možno, da so ob letni inventuri pri poslovalnicah nekaterih ljubljanskih podjetij pojavili manjki, večinoma pa visiki? Če je od desetih poslovalnic enega podjetja sedem izkazalo ob bilanci višek, tri pa manjko, je opravičen sum v malverzacijo. Malhen manjko je vsakokrat mogoče poravnati, če je bil dejansko dosežen višek, ki je poslovalci ali vsem uslužbenecem dotične poslovalnice prinesel neopravičene dohodke. Seveda je tako malverzacijo lahko dokazati. Toda vprašanja manjkov in viškov v poslovalnicah se je Trgovska inšpekcija MEO Ljubljane šele lotila. In ko bodo ta vprašanja podrobneje raziskali, bo verjetno prišlo na dan še marsikaj zanimivega.

Tudi vprašanje cen inšpekcije še ne posveča dovolj skrbni Res, da vella za določanje cen osnovni princip ponudbe in povpraševanja razen glede cen ki so administrativno določene. Vsakršnokoli vmešavanje in določanje cen s strani inšpekcije bi bilo nepravilno in bi nasprotovale naši gospodarski politiki. Toda inšpekcije tržišča bi lahko kljub temu pri pregledu podjetij ugotovljale napake in pomanjkljivosti poslovanja na vse okoljske in vplivajo na dvig cen. Pri tem bi morale z vodstvom podjetij tudi razpravljati o teh vprašanjih, in predlagati tudi ustrezne ukrepe za znižanje cen. Samo ugotavljanje prekupčevanja, nepotrebnega prehajanja blaga iz rok v roke, je premalo, čeprav je to tudi važna naloga.

Republika inšpekcija tržišča meni, da bi inšpekcije morale tesneje sodelovati z upravnimi oblastmi pri izdajanju obrtnih dovoljenj in z analizo stanja obrtništvu obdelovalni pri izdajanju politike do obrtnikov. Prav gotovo je in važna naloga dela inšpekcije tržišča, čeprav imajo ponekod svoje poveljstvo, delo odkrivanja šumarnosti. Vendar pa je prav polaj šumarnosti marsikje dokaz neoposobnosti državnih gospodarskih podjetij ki ne znajo s konkurenco na trgu izpodrinuti šumarni- lev. Če bi n or katerikoli podjetje socialističnega sektorja znalo izdelovati tanke kravate ali šale, kot jih izdeluje direktorja ali če bi otroške termične podplati prekašale izdelke šumarni- lev, ali če bi neko podjetje znalo tako arzanirati voditi tako strogo nadzor nad porabljenim materialom in izdelovati tanke okrasne predmete, kot se v svetliti izdelavec znal to nek ljubljanski ševalar, sicer šumarni- bi s konkurenco na trgu lahko ovssem onemogočila šumarni- ki danes uspešno konkurirajo državnim podjetjem in obrtnikom.

TEŽAVA DELA

Danes ima inšpekcija tržišča tako široko področje dela, da se na njem inšpektorji skoraj ne morejo spoznati. Marsikje niso kos svojim nalogam, tam kjer so strokovno usposobljeni, pa jih je premalo. Ljudski odbori na inšpekciji ne posvečajo dovolj skrbi in premalo skrbijo za dvig kvalitete dela. Marsikje povzroča težave tudi nestalnost osebja, saj inšpektorji zaradi svojega dela niso priljubljeni. Marsikateri se prav zaradi tega odločijo za drug poklic. Tiste, ki pokažejo pri svojem delu uspehe, pa ljudski odbori večkrat premeste k drugemu delu, kar je seveda napačno. Največje težave pa povzroča dejstvo, da so inšpektorji navadno preveč popustilivi in preveč verjamejo raznim pojasnilom. To pa se dogaja navadno zato, ker tudi sami niso preveč gotovi, kako predpisi urejajo problem, ki ga obravnavajo.

In še nekaj je inšpekcije tržišča danes marsikje še premalo ukropilo in ne dajejo na podlagi analize problemov za rešitev posameznih problemov. Samo v Ljubljani in še v nekaterih krajih so začeli inšpekcije drobno preučevati in jih osvetljevati od vseh strani. To pa je edini način, ki bi koristil našemu gospodarstvu. Lovljenje za drobnimi problemi brez podrobnih študij, bo moglo prineseti trajnejših koristi. B.

Slobodan Vujičić

En dan v središču letalske akademije

Zakaj so se odločili za letalstvo — Kinofotomiraljez poravnava »spore« — Polet na progri Beograd—London ali New York... na površini nekaj kvadratnih kilometrov

Ta zgodba o komandantu neke letalske akademije sodi v minulost. Naš nedavni obisk v šoli nas je napotil, da smo jo oteli pozabili. Bila je pomlad, nedelja, aprila 1941. Takrat so prvič bombardirali Beograd, »štuko« so metale bombe in mesto mitraljirale. Sirene so tulile, ljudje so v paniki bežali na vse strani. Eskadrila lovecev »Ika-3« se je privikar spopadla z Nemci. Komaj se je komandir dvignil, je sestrelil nemško letalo »Messerschmidt«. Nj trajalo dolgo, že je bil tik za drugim. Tudi drugo nemško letalo je zadel, da se je vnelo in strmoglavilo na tla.

Bombe so padale, eskadrila lovecev »Ika-3« pa je nadaljevala boj. Komandir se je potem spopadel z brzim »Heinkelom«. Ladi to nemško letalo je sestrelil. Tedaj pa je njegovo telo klonilo. Po roki mu je pritekala kri. Čeprav ranjen, se je srečno spustil na tla v bližini Zemuna. To je samo izrezek iz zračnih bojev nad Beogradom in kratka zgodba o komandirju eskadrile »Ika-3«, zdaj komandantu letalske akademije Savj Poljanec, ki svoje bojne in letalske izkušnje posreduje rodu mladih gojenecv.

Mnogo je zgodb o pilotih v našem letalstvu. Morda so te zgodbe delni odgovor na vprašanje, zakaj so se mladi gojenci odločili za letalstvo. Na to vprašanje sami odgovarjajo različno. Ta pravi, da je nekega dne sedel »jadralno letalo in se dvignil v zračne višave, potlej pa ga je prevzela strast in sklenil je postati pilot. Drugi je razmišljalo levalih in letanju, pa je kot učitelj zapustil šolo in se vpisal v letalsko akademijo. Mnoge je prevzela želja po neznanem, po razburljivih doživetjih. O vseh pa bi lahko rekli, da niso hoteli

služiti ne v pehoti, ne v artileriji, da jih je najbolj mikalo letalstvo.

Preden začne pilot sam letati, mine precej časa. Najprej letata po dva in dva s šolskim letalom. Seveda pa ne po dva enjenca, temveč v vsakem letalu en

letati. Ko se gojenci nauče letati, se začno učiti, kako se je treba v zraku boriti in metati bombe. Večkrat se vnamejo med njimi spori, kdo se je bolje »boril«, kdo je letalo »sestrelil«. Spore pa hitro poravnava kinofotomiraljez.

Reaktivna letala se vračajo v svojo bazo

gojenec in en izkušen pilot, ki bodočega pilota sprti učij pilotiranja. Šele pozneje pridejo na vrsto poleti s prvimi bojnimi letali. Komandir eskadrile i komandant polka pa stojita na komandnem mestu na tleh in voditi letanje. Prek radijske postaje dobivajo piloti navodila. Če napravi pilot napako v višini, jo lahko popravi. D. začne in stvar, če jo napravi, ko se spusti. Tedaj se utesne zgoditi nesreča. Komandir daje začetniku prek radijske postaje s tal sproti natančne napotke, kako mora

s katerim je spremljeno vsako letalo. Ker natanko pokaže, kako se je razvijal »boj« v zračnih višavah. Sledi vezbanje nočnega in letanja na slepo, brez česar si modernega letalstva ne moremo misliti. Zdaj je glavno, da zna pilot letati tako, kakor mu kažeje instrumenti. Prej so letali piloti na srečo in po nagonu. Zato je zadostoval tudi najmanjši oblak, da se je lahko zgodila nesreča. Zdaj pa vremenske ovire laže premagujejo. Pilotu ni več treba čakati z letalom na letališču, da se vreme spremeni.

BESEDA O MALOMEŠČANSKIH FILMSKIH AGITKAH

„KULTURA“ PESTI

„Gledanje filmov“ spada v moj poklic. Zatorej sem predsedel spet štiri večere zapored v kinu in videl štiri filme: »Amerikanec v Parizu!«, »Viharni zaliv«, »Zaznamenovana«, »Scaramouche« in povrh »Atom v službi mira«.

»Atom v službi mira« je kratek film za uvod v predstavo. Predsednik ZDA govori v palači OZN. Zastopnikom držav tega sveta predlaga, naj uporabljajo atombsko silo v blagor človeštva.

»Atom v službi mira« nam pripoveduje o velikem izumu naše dobe in o prizadevanju, vključiti atomsko silo v produkcijo civilizacijskih dobrin.

Kako vedro vpliva »Atom« v nasprotje »Amerikanec v Parizu!«? Silajna, v razkošne barve odeta zgodba o mladem slikarju Americanu, sto odstotnem mladenčcu brez pretenzij na genialnost ali na svetilostno atomsko lepoto s »Céadillacome«.

In kaj se skriva na dnu iskreenca se hollywoodskega meteorja? Prav tako grozeča misel, le zavita v rahlo posmehljiv in hkrati očarljiv izraz: silajna likovna dela Toulouse-Lautreca, Matissa in drugih franco-

skih mojstrov so le dekorativni ambient, so zgolj kulise, med katerimi gospoduje — potrebam revije prilagojena — umetnost I. in G. Gershwina, plesno mojstrstvo Gene Kellyja in ansambla njegovih virtuoznih plesalcev. Pariška likovna umetnost je ozadje, pariški ples je dunajski valček postárnih gospa, in Jerry se v Parizu — simbolu ostarele Evrope — ogreje lahko le še za očarljivo prodajalko Lizo, ki jo popelje, namreč reši, v svoj naprednejši svet.

»Amerikanec v Parizu«, zrasel iz civilizacijske prepotence bogatega naroda, odpravi z lagodno kretajo evropsko kulturno traditijo in ji postavi za nasprotje biološko vitalnost ter svojo jazz — girl-in-step-kulturo. Spretno noge girlsov prestopajo Pariz in njegovo umetnost in junak zgodbe si pristepa ljubezen.

Step-kultura: interpretacija življenja

Luč bleščočih reflektorjev in vsiljiv, luč kričečih barvni kontrasti kostumov zbledo linije in tankočutne barvne harmonije pariških mojstrov. V evropsko kulturno traditijo in v napredno misel o umetnosti vidra lahkonsta step-kultura milijonarskih barov.

»Viharni zaliv« nima po svoji vsebini seveda prav nič skupnega z »Amerikanec v Parizu«. Odlični igralec James Stewart je demobilizirani vojak druge vojne. Toda pogum, iznajdljiv, deloven vojak, skratka, sodoben človek dvjega Zehoda. Divji zahod so to pot ležišča nafte pod morjem, ki so bila v zadnji ameriški voilini kampanji predmet živahne agitacije in bojev na téma: čigava so — državna ali zasebna.

James Stewart, demobilizirani vojak, nima nič. Prav nič. Le bistro glavo, trden značaj in — srečo. Kajti predsednik upravnega odbora petrolejske družbe, bogat mož, mu zaupa. V njegovo podjetje, v črpanje nafte

izpod morja, vložil svoje premoženje navkljub svarilom reakcionarnih delničarjev.

Petrolej seveda v zadnjem hipu, toda se o pravem času priteče. To je silajen rezultat silajnega sodelovanja naprednega bogataša s popolnim proletarcem. Toda z nadvse bistrim, vztrajnim, delovnim proletarcem.

Agitka? Da, prav nič prikrita propaganda, namenjena kapitalistom, češ naj vlagajo svoj denar v podjetja za črpanje podvodnih zakladov nafte in naj zaupajo sposobnim delavcem. In agitka, namenjena delavcem, češ naj bodo podjetni in pridni; naj sodelujejo z naprednim kapitalisti, kajti to je edina pot do bogastva, edina možnost, da bodo postali kapitalisti tudi sami. Se lahko zabogačite! Toda treba je tvegati, treba

premagati tisoč krvavih ovir, zlasti zaostalo primitivnih ribičev po obalnih vaseh. In potlej se vse dobro konča. Tudi ljubezen.

Nekaj doela drugačnega je po svoji vsebini »Zaznamenovana«. V glavnih vlogah nastopata slavna zvezdnika Ingrid Bergmanova in Cary Grant.

Ona; zalkoholizirana hči nemškega nacističnega špijona, obsojenega na 20 let zapor. On; lep, pogumen, bister, plemenit. Agent ameriške tajne službe FBI.

In ona? Se popolnoma spremeni. Postane tudi agentka FBI-ja, kajti globoko se zaljubi. Namreč v agenta Caryja Granta. Po službeni dolžnosti se sicer mora medtem poročiti z voditeljem nemške špijonaže, nakar razkrinka vse špijonsko tolpo, ki pa tudi njo razkrinka, toda On, namreč Cary Grant, jo še o pravem času in zelo predrzno reši.

Da, nič manj groba in direktna, kakor »Viharni zaliv«. Po vsebini, zgodbi, dialogih, psiholoških situacijah in karakterjih junakov je ena izmed mnogih tópih zgod, ki kličejo »k budnosti pred sovražnikom« in vabijo v špijonažno službo. Pogledite vendar, celo zaznamovana, celo žena na slabem glasu, pijanka in hči špijona, se navsezadnje spreobrni in začne služiti svoji novi domovini, ki jo ljubi.

In zadnji štiri filmov — »Scaramouche« — ki stresa temelje našega mestat

Glavna junaka: dva meča.

Sučeta jih On — Stewart Granger, Scaramouche, in drugi On — markiz de Mains.

Glavni junakinji: Ona — očarljiva plemkinja in druga Ona — ognjevitá rdečelasa igralka.

Vsebina; najprej strašno razočaranje, kajti On in Ona sta brat in sestra. Toda v blagor drugi Njej — igralki, ki Ga lahko ljubi vsaj do konca filma. Teda pa se izkaže, da On in Ona nista brat in sestra, ampak da sta si brata On in drugi On, nakar se On in Ona lahko vzameta. Malenkost, kajti ognjevitá igralka že ljubi naslednjega. Njega, in da ostane film dosledno v svoji politični sferi, je to sam sameati mladi Napoleon. On, namreč Stewart Granger, nastopi kot zastopnik meštinstva tudi v parlamentu in je sploh začetnik francoske revolucije. Drugi On pa je intimni prijatelj Marije Antoinette in — kar se revolucije tiče — je jasno, da to stvar odločila plemiči med seboj ali bolje, zakonski in nezakonski sin markiza de Mainsa. Buržozi so zgolj preplašena čreda ovac, kajti ne znajo se sabljati. Ljudstvo pa zvečičebulo in klobase in se reži sear-mouchovskim burkam. Ker pa imata On in drugi On priljeno slutnjo, da sta brata, drug drugega ne zakoljeta in se tako lahko francoska revolucija v redu razvija.

Skratka: čez rob človeške pameti. Zgodba o silajnem Pavlihi-Saramouchu, o klasičnem liku tedanje pantomime, se spremeni v ameriški interpretaciji v eno najbolj neinteligentnih filmskih predstav, v kateri Stewart Granger s svojo sabljo »prestopa« francosko revolucijo in se z njeno konico postavi v bran zgodovini ter sploh vsemu še razumnemu.

»Scaramouche« je po svojem bistvu bolj zoper kakor koli še inteligentno interpretacijo zgodovinskih osebnosti in obdobji. V zameno pa nudi grozljive slasti ob prepranih prsih in prebodontih trebulih ter strastno ljubezni ob udarcih s pon-vami in ravanju las.

Agitka? Da, Agitka za svobodo, enakost in bratstvo Neumnosti. Izvajajoča propaganda za kalno, nezavedno, čim bolj poneumljeno življenje, povzdigovalje individualnega junaka-specialista na področju »pesti in orožja«, ki prav zato lahko doseže najvišjo osebno srečo in obenem — mimo-grede — spremeni tudi tok zgodovine.

Film, ki pripravi gledalca v dvom nad smiselnostjo nadaljnje eksistence »filma« — velike umetnosti Griffitha, Stroheima, Chaplina, Eisensteina, Pudovkina, francoskih impresionistov in italijanskih novorealstov.

Gledal sem tedaj zapored štiri po vsebini različne, toda po skupnem bistvu enake filme; filme, ki se zavzemajo vsak s svojimi sredstvi za

Step-kultura: interpretacija zgodovine

nam tuje ideje in nazore, za strah vzbujajoče odnose do ljudi in življenja, ki so zoper še razumno, zdravo, še etično in estetsko. Filme, zrasle iz civilizacijske prepotence, ki postavljajo za nasprotje kulturni tradiciji Evrope in progresivnim nazorom o življenju — biološko vitalnost, moč pesti in neomejeno seksualno svobodo.

Moralna priprava na »veliki pohod«? Ne vem. To bodo ugotovili za nami.

»Gledati filme« — zavirljiv poklic! Ne. Le zanimiv in vse bolj zgošč. Gledati dan za dnem poboje in pokolje, prestreljena trupla in pocieni ljubezni, zalkoholizirane podležje in atletske junake, poslušati slavospeve nylon oprsem in reklamo za cocktail kulturo bogataških žensk, ustvarjenih po kozmetičnih salonih — to utruja, duši, hromi.

In koliko ljudi glede vse filma, ne da bi bil to njihov »poklic«! Ali mar ne bo videlo »Scaramouche« samo v Ljubljani sto tisoč gledalcev? Med njimi pa bo — kakor pri vseh filmih — tri četrtine mladih gledalcev, starih do šestnajst let. Ali ne spada tedaj problem »kulture civilizacije« — ne le na področje stomilijonskih dobičkov — temveč vsaj še na področje mentalne higijene dorašajočih rodov naše mladine?

France Brenk

Karel Putrih: Kompozicija I VODSTVO PO RAZSTAVI PETNAJSTORICE

Danes, v soboto 22. maja ob petih popoldne bo strokovno vodstvo po veliki umetnostni razstavi v zgornjih prostorih Moderne galerije. Vodil bo akad. slikar-razstavljavec Stane Kre-gar.

Kulturne beležke

RAZSTAVA SODOBNE JUGOSLOVANSKE GRAFIKE V MARIBORU

V četrtek popoldne je bila v Umetnostni galeriji v Mariboru otvoritev razstave »60 listov jugoslovanske grafike«, ki jo prireja Zveza sindikatov Jugoslavije v sodelovanju z republiškim društvi likovnih umetnikov.

Razstava bo potovala po Sloveniji izven Ljubljane in bo obiskala vse večje centre. V Mariboru bo ostala do prvih dni junija. Na razstavi so zastopane zelo različne grafične tehnike, lesorezi, linorezi, jedkanice, suho iglo, barvne litografije itd. Že naslov pove, da razstavljajo umetniki iz vse države, 18 grafik je slovenskih. Vsa razstavljena dela so-đijo med najboljši stvaritve domačega sodobnega likovnega ustvarjanja; kažejo izredno izrazno moč in tehnično znanje jugoslovanskih umetnikov, ki so se (kakor na primer ob razstavi lesorezov »Xylon«) kot enakovredni uvrstili med svetovne mojstre.

Grafika, tiskanje s pomočjo umetno pripravljenih plošč, je čista panoga umetnosti, ki še od starih časov dalje terja tudi dober del te-kodološkega znanja. Nekako je v zvezi s tiskarstvom in sploh s plemenito obdelavo materiala. Brez dvoma so s to mislijo — v starem in modernem pomenu — jugoslovanski sindikati priredili razstavo v delavskem Mariboru, ki bo gotovo z množičnim obiskom dokazal svojo zavednost. Še nekaj je treba omeniti. Grafika je od nekdaj imela tudi poseben demokratičen pomen. Pred stoletji so umetniki grafične liste uporabljali kot letaka in z njimi širili napredne ideje. Razen tega so grafični listi zaradi večjega števila odlišov cenjevi od ostalih umetnin in zato posebej splošno in širje čut za likovno umetnost med množicami.

Doslej je bilo na majskem festivalu študentov zagrebške Univerze nekaj uspešnih prireditelj. Po glasbi in likovni umetnosti študentstva društva Ivan Goran Kovačić, »Joža Vlahovič« in društva študentov iz Primorja in Istre ter Zadra priredili večer zborovske pesmi. Razen tega so priredili literarni večer književnikov v vrst študentov.

V okviru majskega festivala so priredili tudi razstavo del študentov Akademije za likovno umetnost. Študentske kulturne skupine so nastopile tudi po raznih delovnih kolektivih ter za enote JLA.

Poleg kulturno umetniškega programa bodo med majskim festivalom študentje priredili po fakultetah predavanja o raznih strokovnih vprašanjih.

Organizatorji mednarodnega festivala gledališke umetnosti so ponudili komisiji za kulturne stike s tujino, naj bi Jugoslavija nastopila na festivalu s komedijo Marina Držića »Dundo Maroje« v izvedbi Jugoslovanskega dramskega gledališča, ki bo nastopilo tudi na mednarodnem gledališkem festivalu v Parizu. Komisija za kulturne stike je nabeleto privolila. Če bodo namreč pogostili, kot za gostovanje na pariškem festivalu, bodo ponudbo dokončno sprejeli.

V Parizu so te dni izdal prvi »Vodil po Jugoslaviji« v francoski. Knjiga obsega okrog 400 strani, nastila pa so jo v 10.000 izvodih. Razen splošnega turističnega in zgodovinskega ter zemljepisnega dela je v vodilcu prikazano tudi kulturno in gospodarsko življenje v naši državi.

V Beogradskem narodnem pozorišču bo črvi premiera dela sodobnega ameriškega — pisatelja Elmerja Racea »Sanja«. Delo je režiral dr. Hugo Klein, insceniral Miomir Đenić, kostume pa je zasnovala Milica Babić-Jovanović.

V drami Miroslava Križiča »V agoniji«, ki so jo dne priprilili v Nisu, sta gostovala tudi prvaka beograjske in ljubljanske Drame Ljubisa Jovanovič in Sava Severjevič.

Oh te priliki so odprli razstavo »Kričeta na odru«.

Ze prva dva koncerta, ki so jih jugoslovanski umetniki priredili na Dunaju v okviru Tedna jugoslovanske glasbe je publika toplo sprejela, prav tako pa tudi kritiki nekaterih avstrijskih časnikov. Tako piše časnik »Das kleine Volksblatt«, da je v sodobni jugoslovanski glasbi čutili čvrsto povezanost z ljudstvom, da dela niso izumetničena, temveč da izvirajo iz resničnih umetniških čustev. »Neue Wiener Tageszeitung« poudarja, da te jugoslovanska glasba zrasla iz ljudstva ter se znebila eksperimentiranja. Kritiki piše, da je pri poslušalcih naletala na čudoviti odziv.

V Jugoslovanski galeriji v Parizu bodo odprli 1. junija razstavo del slikarja Nikole Martinoskega.

MEDNARODNA RAZSTAVA FOTOGRAFIJ V LJUBLJANI

Fotografija ki jo vsak dan srečujemo v časopisih in v filmu, je vedno razumljiv jezik. Zato je važen in mogočen faktor, ki oblikuje naše znanje, nam pomaga razumeti sodobno življenje ter posreduje stvari od človeka do človeka. Fotografija pa je še nekaj več, kadar ustvarja in loče novih form podajanja življenja. Kolikokrat smo si že zastavili vprašanje, kaj je pravi prav fotografija, ta fizikalno-kemijski proces, ki nam posreduje dokumente in umetnine; to sredstvo, ki je povsod uporabno, povsod v službi, pa zna biti tudi bleščočo in osvetojučoo.

Stvojenel smo fotografsko nadarjen narod. Po svetu so nas primerjali z Madžari ali Japonci. Po ravni in intenzivnosti smo se merili z drugimi narodi. Po velikih salonih in razstavah so nas radi videli. Imeli smo poseben slovenski stil v fotografiji.

generaciji drugače v svet. Kakor so odraža to v umetnosti, tako tudi v fotografiji. To ni samo potreba po spremembi, temveč tudi znak, da se človek sam spreminja.

Ocenjevalci mednarodnih razstav po svetu ugotavljajo, da se pojavlja danes stih nove stvarnosti v foto-grafiji s tipičnimi znaki jasnosti, ostrine in neposrednosti. Hkrati pa tožijo, da hodi še mnogo znanih in priznanih fotografov po starih poteh tehnike in oblikovanja. Tudi z razstavo, ki je sedaj v Ljubljani, ni drugače. Jasno se čutijo že začetki dinamične fotografije novega realizma, vse več pa je še sledov starega; to priča, da smo tudi v fotografiji na prelomu.

Vočina fotografov, ki razstavljajo, ima še staro tehniko in stil, in ne pokaže nič novega. Fotografji pa, ki imajo opravka s modernimi področji industrije, reklame, mode, arhitekture in reportaže, so tudi v izrazu novi. Pred 25 leti smo doživeli prvo veliko revolucijo v fotografiji. Povzročila sta jo nova stvarnost in Leica Marsikaj od tega je pomelot čas, marsikaj pa je še danes živo. Takrat fotografji začeli s kombinacijo negativ in pozitivna s

solarizacijo, z montažo in z negativnim tiskom. Vsa ta sredstva fotografске tehnike uporabljamo še danes, toda v drugačnem smislu. Medtem ko so bila pred 25 leti virtuoznost in efekt, so danes sredstva za poglobljen izraz. Na eni strani vidimo torej fotografije starejše šole, kako se trudijo, da bi ohranili svoj osebni način fotografiranja. Ostali so, kar so bili; njihove slike imajo že stalno, nespremenjeno vsebino in obliko. So kakor človek, ki ne more menjati svojega rokopaša, ker je izraz njegovega bivanja.

Ne gre nam za to, da bi izgrajvali konservativno in »novo« fotografijo druge proti drugi. Ne trdimo, da je stara manjvredna. Siti pa smo salsonskega stila »slikovite« fotografije, ki je sicer lepa, a nicašar ne pove. Ne zadovolji nas več nedoločno razporeženje, bočemo vsebine, izražene v fotografiskem jeziku. Seveda to predpostavlja človeka, ki ima kaj povedati. Poleg stila je za ta fotografiski jezik važna predvsem vsebina. Ne gre več za lov za motivi, temveč za neposredno doživljanje, misel, idejo ali simbol. Na drugi strani pa fotografija ne sme postati samo »snapshots«, mo-

mentni posnetek. Nova fotografiska tehnika z malo kamero, drobnoznamnim filmom in elektronskim bliskom ti da sijajno reportažno sliko. Reportaža ti razreže človeka v niz posameznih delov, ne poda ti pa izoblikovane fotografске slike. Mislim, da je umiljiva duhovita misel, ki jo je napisal Jean Cocteau, da mora biti prava fotografija mnogo več kakor »stupidno, topno registriranje z volovskim očesom fotografске kamere«.

Danes je fotografiska tehnika po vsem svetu ista; prevladujejo srebrbromidne povečave po negativu z bogato skalo tonov, izumirli so postopki z različnimi plemenitimi tiskli, izumrlo je mehbanje na dobelo. Mehčamo mogoče še akt in portret. Namesto štrnih razgledov in pokrajij imamo izreze iz življenja ljudi in narave, bližnje posnetke, ki omogočajo simboliziranje, ritem in predstave v presenetljivih dimenzijah. Dobra fotografiska slika ti nekaj pove, še več, nagovori te, ker je kos doživljega sveta v novi formi, ki je morda trda, stroga v nasprotju z mehčobo, sentimentalnostjo in notranjo nepristnostjo stare fotografije, pa naj bo še tako virtuozna.

Prav te dni je izšel v Luzernu Almanah FIAP 1954, reprezentativni izbor sodobnih fotografij Mednarodne federacije fotografске umetnosti. Izdajca ga je založba Bucher, ki izdaja revijo »Kamera«, v kateri so pred vojno z velikim uspehom sodelovali tudi slovenski fotografji. Izbor

dokazuje, da je v knjigi mogoče to, kar je na razstavi za sedaj še nemogoče, namreč samo nova fotografija. Predvsem je almanah obračunal s salonsko fotografijo in skušal odpraviti vse nacionalne poteze fotografov. Fotografija je tu predstavljena kot »esperanto«, v katerem fotografji izražajo vse mnogostranskost današnjega sveta, za čigar nerazdeljenost se po svoje borijo tudi ljubitelji fotografije.

Na fototoni razstavi se nam je prvič predstavila v Ljubljani barvna fotografija v diapozitivu in na papirju. Obiskovalec bo imel, priliko primerjati bogastvo barvalnih tonov projektorne barvne slike na papirju. Tu smo res šele na začetku.

Ni naša naloga, da li posebej ocenjevali posamezne razstavljene slike oziroma fotografje in skupine. Dobro urejen razstavni katalog ter razkošni almanah, ki ima trajno vrednost, ti povesta vse o slikah, razstavljajočih fotografjih in sagra-jenih. Vodstvo po razstavi je dobro in smotrno organizirano. Brez dvoma je razstava dobro pripravljena in jo pripravimo vsem, ki si jo še niso ogledali.

Vsekakor pa moram posebej omeniti udeležbo slovenskih fotografov na razstavi. Ni jih mnogo, kar pažljivo obiskovalca razočara. Zato pa moramo vsaj nekatere posebej omeniti. Mojster Peter Kocjan, čič nam je z razstavljenimi deli dokazal, da obvlada tudi novi stil fo-

tografije. Njegove slike so vsebinsko in oblikovno nove, doživljete, bogate s fantazijo in idejo. Koliko psihološke koncentracije je v Bam-bliju. Kljub vsemu novemu pa je še vedno Kocjan čič, ki tudi na novi poti ni postal sam sebi nezvest.

Stroge v kompoziciji in vsebini efekta so slike dr. Ivana Frelaha, brez sentimentalnosti, pa vendar polne izraza in prepričljivosti. Dobro je zadel novo smer pokrajinske fotografije v izrezu, perspektivi in v tonih. Sugestivna je »Zalja«, d-fo Jožeta Malija Skoda, da je ta mladi fotograf predstavil samo s tem, res prodornim, visoko nadpovprečnim delom. Ne smemo pa mimo Kovačićevih »Smarnice«, saj je prav bližnji posnetek, ki omogoča toliko glasnost in pristnost doživljaja narava iz oči v oči, važno področje moderne fotografije.

V barvni fotografiji se nam je predstavil Marjan Pfeifer, ki z uspehom orje ledino fotografije v barvah. V primeri s kričavo malin-sko poplave vočine barvalnih slik tu-jih razstavljavcev so njegove slike res barvne, a ne pisane. V tej smeri ima barvna fotografija svojo prihodnost. S tega vidika presojamo tudi Pfeiferjeve črnolele fotografije. Na belo področju ga zanima res črno in belo v svoji grafični učinkovitosti. Ob koncu pa se vprašajmo, zakaj ni med razstavljavci Branca, Mareščiča, Smoleja, Cizija, Hlupiča, Vianšterja.

Prof. Franc Bajd

PRAVA POT

0 letošnjih »lastovkah« po končani nogometni sezoni

Po končani nogometni sezoni preha iz kluba v klub določeno število nogometašev. Tudi letos so nekateri nogometaši podpisali prijave za druge klube. Prve »lastovke« so bili: Prilincevič, Radović, Tasič, Crnkovič, Leskov, Krstič, Krgin, Vorgič in Piki. Komaj pa so zapustili staro društvo, so se že znašli pred disciplinskim sodiščem NZJ.

Za kaj gre? Disciplinsko sodišče bo obravnavalo tudi te, kakor vse ostale primere. Igralci lahko v načelu zamenjajo klub, saj je to normalno razumljivo. Gre pa za vprašanje, ali gre za novačenca, ali je po glavni razlog želja, da bi izkoristili ugoden položaj prehodnega roka s pomočjo »rnega fonda«. V takem primeru je gotovo, da bo disciplinsko sodišče NZJ brezobzirno ne glede na to, za koga gre.

Če so vzroki prehoda upravičeni, potem bodo pri igralcih registrirani za nove klube in bodo pridobili pravico igranja v osmih dneh. Sicer pa je disciplinski pravilnik zelo natančen.

OSTRI UKREPI

V delu prejšnjega disciplinskega sodišča, še pred zadnjo skupščino NZJ, je bilo precej pomanjkljivosti in napak. Upravni odbor NZJ je moral kdaj pa kdaj razveljaviti ali spreminjati odločbe disciplinskega sodišča, ker niso bile pravilne.

Po skupščini pa je disciplinsko sodišče v skladu z novim disciplinskim pravilnikom, že od vsega začetka objavilo, da misli odločno prekiniti s prejšnjo prakso in vse nepravilnosti najstrožje kaznovati. Prve zares ostre kazni so najboljše dokaz. Da pa bi te nepravilnosti odpravili, morajo klubi podpreti prizadevanje NZJ. Tako je ravnal spitiški Hajduk, ki je izključil Deliča zaradi nepravilnega ravnanja.

MAJHNO ŠTEVILO »SELIVCEV«

Pred prehodnim rokom smo pričakovali, da bo več nogometašev zamenjalo klube. Sprito odločnih ukrepov organov NZJ in razumevanja klubov, pa je bilo teh »selivcev« malo.

Klubi so imeli sestanke z nogometaši. Na teh sestankih so iskreno govorili in dobro ukrenili. Le malo je bilo igralcev, ki so izjavili, da bodo svoji klub zapustili. Olanj Crvene zvezde, Partizana in Radniškega bodo tudi v prihodnje ostali v svojem kolektivu. Pri BSK pa je bilo težje, saj so kar trije igralci zahtevali odpustnice. Tudi v Vojvodini je bilo podobno.

»Sestali smo se z igralci,« nam je dejal tehnični referent Vojvodine. »Nič ne bo zapustil svojega kluba, ne Krstič II ne Krgin, edino Leskov je podpisal prijavo za Odred. Sklepi niso, pa čeprav bi se Leskov premislil, da ga ne sprejmemo več v klub. Vrhur tega smo proti njemu vročili prijavo pri disciplinskem sodišču. Imamo dovolj dokazov, zakaj nas je zapustil.«

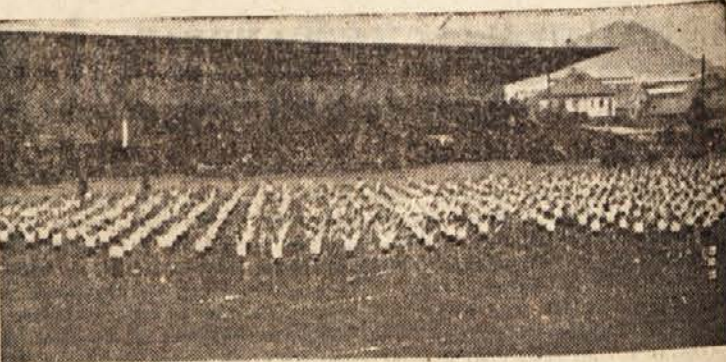
Blistveno pa je eno: Nogometna zveza je trdno sklenila ukreniti vse potrebno in preprečiti razne »selitve«, kar ji bo nedvomno tudi uspelo. Na počeli je tudi čas, da klubi in njihove uprave naposled razumejo, da je njihova glavna naloga ne sprejemanje tujih igralcev, marveč vzgoja naraščajočih, iz katerega bodo ernali nove sile, ki bodo sledile starejšim igralcem.

To je edino prava pot, ki naj bi jo ubral naš nogomet, če ga hočemo ohraniti na sedanjih ravni. Lj. L.

DVOBOJ STRELCEV GRČIJE IN JUGOSLAVIJE GRKI ZMAGALI z vojaško puško!

Atene, 21. maja. Prvi dan dvoboja med jugoslovanskimi in grškimi strelci v streljanju z vojaško puško so zmagali Grki, v streljanju s precizno pištolo pa Jugoslavlani. Poraz Jugoslovancev v streljanju z vojaško puško je vsekar presenečenje.

Rezultati: vojaška puška (ležeči položaj, 30 strelcov), moštva: Grčija 1.170, Jugoslavija 1.079; posamezniki: Georgiades (G) 248, Eustahiu (G) 244, Milenković (J) 242, Cuk (J) 241. Najslabši med desetimi strelci je bil Jugoslovčan Stevo Pruhart s 173 krogi. Precizna pištola: Jugoslavija 2.580, Grčija 2.456; posamezniki: Klancir (J) 527, Hlisakis (G) 521, Jelić in Delorenzo (J) 518 krogov.

Z lanskega nastopa srednješolcev

IV. letni telovadni nastop TVD PARTIZAN SLIVNICA PRI MARIBORU

Maribor. Dne 16. t. m. je TVD Partizan Slivnica pri Mariboru izvedel IV. letni telovadni nastop. Nastop je bil v okviru priprav za okrajni telovadni nastop in republiški zlet. Program je obsegal 12 točk. Razen zletnih vaj za pionirje, pionirke, članice in mladinke so bili na sporedu: preskoki, množični prikaz športnih iger, štafetni teki čez ovire, igre z žogo, proste vaje itd. Gojonce mladinskega doma iz Slivnice pa so nastopile s folklornimi plesmi. Sodelovalo je 83 članov TVD Partizan Slivnica in 18 mladink ter pionirk iz TVD Hoče. Program je bil sicer skromen, vendar skrbno pripravljen. F. D.

JUTRI TELOVADNA NASTOPA PARTIZANA VIČ IN TABOR

Partizan, društvo za telesno vzgojo Ljubljana-Vič, vabi na 16. letni telovadni nastop, ki bo jutri ob 16. uri na letnem telovadišču, Tršaška ura na letnem telovadišču, Soca 82. Nastopajo vsi oddelki. Sodeluje godba LM. Po nastopu veseliča v vseh društvenih prostorih. Vstopnina: sedeži 50, stojalca 30.

TVD Partizan Tabor priredi jutri ob 16. uri letni javni nastop. Hkrati bodo odprli prenovljeno telovadišče in razvili društveni prepor. Vabljeni!

Namiznoteniški turnir Ilirije

Danes in jutri bo organiziral DSD Ilirija namiznoteniški turnir v počastitev rojstnega dne maršala Tita. Sodelovali bodo Projektor, Gregorič, Kočevje, Odred in Ljubljana. Turnir bo v dvorani TVD Partizan (Zg. šiška). Začetek v soboto ob 16. uri v nedeljo ob 8. uri.

ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE — LJUBLJANA vabi vse pionirje, starše, vse prijatelje mladine, da spremljajo »PIONIRSKO TITOVO ŠTAFETO«

ki bo v Ljubljani 23. maja 1954

Štafete bodo tekle iz smeri: Tacen, Šentvid, Vič, Moste, Ježica, Lavrica in iz Polja.

Predaja štafetnih palic bo ob 11. uri 30 min. pred domom Radia Ljubljane, ki bo prenašal čestitke tovarišu maršalu do 11. ure 50 min.

Po končanem programu bodo nosilci štafetnih palic v spremstvu ostalih pionirjev ponesli šopek na grob narodnih herojev.

SESTAVLJENI REPREZENTANCI MADŽARSKE IN ANGLIJE

Budimpešta, 21. maja. Sestavljeni sta nogometni reprezentanci Anglije in Madžarske za tekmo v Budimpešti. Angleška reprezentanca bo nastopila v naslednji postavi:

Anglija: Merriek, Stenforth, Byrne, Wright, Owen, Dickinson, Finney, Broadie, Jezard, Sewell, Harris.

Madžarska: Groslec, Buzarsky, Lorant, Lantos, Bozisk, Zakarias, Toth II., Kocsis, Hidegkutti, Puskas, Csibor.

Madžarska reprezentanca je večkrat premagala v trening tekmi nogometno moštvo druge budimpeštanske lige »Dunav« z rezultatom 9:0.

Tudi Milovanov pojde v Švico

Na predlog komisije za sestavo in pripravo državne nogometne reprezentance, je upravni odbor sklenil, da pojde v Švico tudi Sima Milovanov srednji krilec Vojvodine.

ZVEZNA KOSARKARSKA LIGA Crvena zvezda : Mladost 65:55 (40:26)

Zagreb, 21. maja. Mladost: Orlovič 3, Blašković 14, Brkljačić 2, Mijač II, Batalo 18, Šiljak 4, Tkačić, TL.

Jardović 3, Hrabrović, Cvetković, Janković, Sarčević

Crvena zvezda: Bjegojevič 13, Andrijašević 11, Popović 11, Demšar 10, Čurčić 21, Papisović, Jovanović, Carić, Kalember.

Sodnika: ing. Tomić (Zagreb) in Belosevič (Beograd).

V drugi tekmi v Zagrebu je Crvena zvezda preprečljivo zmagala. Crvena zvezda si je s hitrimi protinapadi in natančnostjo priborila zmago nad zelo dobro in taktično igro Mladosti. V moštvo Crvene zvezde so bili najboljši Bjegojevič, Andrijašević, Čurčić in Popović, v moštvo Mladosti pa so se odlikovali Batalo, Blašković in Mijač.

Drevi Crvena zvezda : Ljubljana

Drevi ob 20. uri bo na igrišču KK Ljubljana v šiški prvenstvena tekma košarkarske lige Crvena zvezda — Ljubljana.

Drevi ob 20. uri bo na igrišču pod Cekinovim gradom dvoboj med reprezentancama univerz Ljubljane in Zagreba in judo do.

V primeru slabega vremena bo dvoboj v menzi na Miklošičevi cesti.

TRADICIONALNI ŠAHOVSKI DVOBOJ Slovenija : Hrvatska na 110 deskah

Jutri bo v Bogaški Slatini odigran v počastitev rojstnega dne maršala Tita vsakoletni dvoboj Slovenija — Hrvatska. Letos se bosta srečali republiški reprezentanci na 100 deskah in posebej ženske na 10 deskah. Lani so zmagali Hrvati z 32:48. Odhod ljubljanskih udeležencev bo 23. t. m. ob 6. uri izpred avtobusne postaje.

Matanovič — Milič 4,5:0,5

Peta partija šahovskega dvoboja Matanovič — Milič je trajala nekaj nad eno uro. Matanovič je igral z belimi figurami. Milič pa se je odločil za silovito obrambo. Malone v začetku igre je Matanovič predlagal remi, kar je Milič sprejel. Stanje

dvoboja je torej 4,5:0,5 za Matanoviča. Matanovič potrebuje za končno zmago v tem dvoboju le še pol točke.

ZMAGA STUDENTOV

V okviru programa majskega študentskega festivala v Ljubljani je bil odigran tradicionalni dvoboj med študenti in srednješolci na 50 deskah.

V letošnjem šestem dvoboju so preprečljivo zmagali študenti 57:13 in osvojili v trajno last kristalni pokal Šahovske zveze Slovenije.

Danska — Jugoslavija 11:8

Dvoletni dopisnem šahu med jugoslovanskimi in danskimi šahisti se je končal z rezultatom 11:8 za Dansko.

Atletsko prvenstvo Univerze in visokih šol

Ljubljana, 21. maja. Akademski športni klub in atletska sekcija Odreda sta minulo sredo organizirala v okviru festivala ljubljanskih študentov atletsko študentsko prvenstvo. To je bilo hkrati tudi izborno tekmovanje za sestavo moštva, ki bo zastopalo ljubljansko univerzo na meduniverzitetnem prvenstvu v Skoplju. Nastopilo je 45 tekmovalcev, med njimi samo ena ženska. Rezultati: 100 m: Vuković (str.) 11,9, 800 m: Pristovec (gozd) 2:08, 2. 400 m: Blimo (gozd) 56,1, 1500 m: Svetina (fil.) 4:38,4, 200 m: Kopitar (ekon.) 24,4, 4 x 100 m: (str.) 47,8, daljina: Čop (fil.) 6,12, troskok: Vuković 12,53, višina: Zupan (gozd) 170, palica: Vehovar 340, krogi: Penko (inst.) 13,76, disk: J. Miler (med.) 45,45, kople: Kopitar (arh.) 60,55, kladivo: Miler J. (med.) 43,59, ženske: višina: Peričič (inst.) 125, v daljino pa je skočila 4,84.

Največ točk je osvojil inštitut za telesno vzgojo 63, strojna 43, arhitektura 40 itd.

Začela se je kolesarska dirka Giro d'Italia

Palermo, 21. maja. Danes se je v Palermu začel letošnji Giro d'Italia. Nastopilo je 105 tekmovalcev: 35 tujevc in 70 Italijanov. Francoška ekipa, zaradi spora med italijansko in francosko kolesarsko zvezo, ne nastopa.

MEDNARODNA MLADINSKA TEKMA Italija : Madžarska 2:2

Firence, 21. maja. V areoli sta se pomerili italijanska in madžarska mladinska reprezentanca. Tekma se je pred 30.000 gledalci končala neodločeno 2:2.

Oslo, 21. maja. Mednarodna nogometna tekma med Škotsko in Norveško v Oslo se je končala neodločeno 1:1 (0:0). Gol za Škotsko je dosegel Hamilton, za Norveško pa Kureš. Škotska je nedavno premagala v Glasgowu Norveško z rezultatom 1:0.

SABLJASKI DVOBOJ STUTTGART, ODRED V električnem meču 10:6, v sablji 6:3 za goste

Ljubljana, 21. maja. V nadaljevanju sabljanskega dvoboja med moštvom Stuttgarta in ljubljanskim Odredom je bilo danes na sporedu tekmovanje v električnem meču. Zmagali so gosti z 10:6. V moštvo so nastopili po trije tekmovalci. Za Stuttgart: Kerker, Sporer, Hössle in Neher, za Odred pa: Grahor, Baumgarten, Brčić in Klopčič. Pričakovati je ilo, da bodo naši tekmo-

segla Baumgarten dve in Grahor eno. Pri gostih je bil najboljši Neher, ki je dosegel tri zmage.

valci izgubili še z večjim rezultatom. Nimajo namreč možnosti trenirati z električnim mečem. Le-tega sploh nimajo. Za domače so dosegli Grahor dve zmagi, Baumgarten eno, Brčić dve in Klopčič eno. Pri gostih je Kerker dosegel štiri zmage.

V tekmovanju s sabljo so nastopili po trije tekmovalci. Tudi v tem dvoboju so zmagali Nemci z rezultatom 6:3. Zmage za Odred sta do-

Sprememba avtobusnih voznih redov podjetja »SAP-LJUBLJANA«

S 23. majem 1954 se spremeni vozni red nekaterih avtobusnih prog podjetja »SAP-LJUBLJANA«. Ker je bilo pojačanje nekaterih prog izvršeno med tiskom voznega reda »Expres 1954«, prosimo potnike, naj te izpopolnitve vnesejo v svoje vozne rede.

1. Avtobusna proga LJUBLJANA—KOPER se podaljša do Pirana. Odhodi avtobusov iz Ljubljane: 5.00, 10.15, 14.00, 20.45. Odhodi iz Pirana: 4.00, 10.10, 13.20, 19.20. Odhodi iz Kopra: 4.40, 10.40, 13.50, 20.00
2. V voznem redu »Expres 1954« odpade proga Ljubljana—Koper št. 2, ker velja za to relacijo vozni red pod št. 116 Ljubljana—Pirana. Proga Ljubljana—Pirana vzdržujeta podjetji »SAP-LJUBLJANA« in »SLAVNIK-KOPER«.
3. Predprodaja vozovnic in rezervacija sedežev za progo Ljubljana—Pirana je na avtobusni postaji v Ljubljani popoldne pred dnevom vožnje. Rezervacija sedeža stane 20 dinarjev.
4. Z 20. majem 1954 je odprta jutranja vožnja iz Ljubljane v Kranj. Odhod iz Ljubljane ob 8.00, povratek iz Kranja ob 11.30. Avtobus vozi ob delavnikih. Vozna cena 100 din.
5. Ob sobotah in nedeljah vozi avtobus proge Ljubljana—Ljubno v Logarsko dolino. Avtobus odhaja iz Ljubljane vse leto ob 15.00. Iz Ljubnega odhaja v Logarsko dolino ob 18.00, povratek v Ljubljano v nedeljo in ponedeljek ob 5.00. Vozna cena Ljubljana—Logarska dolina 390 din.
6. S 23. majem 1954 je ukinjena nedeljska vožnja na progi Gabrovka—Litija.

SPREJEMAMO NAROČILA ZA POSEBNE VOZNIJE. — INFORMACIJE: TELEFON 32-085. — NAROČILA POSEBNIH VOZENJ: TELEFON 30-902.

SAP - LJUBLJANA

TRIJE tovariši

ROMAN 79

»Saj bi se o kupčiji lahko pomenila pri meni na domu,« je dejal pek zunaj.

Prikimal sem. Tako mi je bilo kar prav. Pek je sicer mislil, da bo čutil doma trdnjša tla pod seboj — jaz pa sem računal, da bom našel oporo v njegovi črni prijateljici.

Caka! Naju je že na pragu. »Prisrčno čestitam,« sem dejal, še preden je mogel pek odpreti usta.

»K čemu?« je vprašala naglo in oči so se ji zaiskrile.

»K vašemu Cadillacu,« sem odgovoril predrzno.

»Srček!« V skoku je obvisela na pekovem vratu.

»Saj to nikakor še ni...« Skušal se je je otresti in ji zadevo pojasniti. Toda držala ga je čvrsto in se cepetaje vrtila z njim v krogu, da ne bi prišel do sape. Kdaj pa kdaj sem zagledal nad njegovo ramo njen lokavi obraz z mežikajočimi, hudomušnimi očmi, nad njeno ramo pa očitkov polno, zaman protestirajočo mokerjevo glavo.

Končno se mu je posrečilo, da se je otrešel. »Saj še nismo tako daleč,« je zagodrnjal.

»Pač, pač,« sem dejal z veliko prisrčnostjo, »smo že tako daleč! Moja skrb bo, da zbijem še zadnjih pet sto mark. Za Cadillac boste plačali sedem tisoč mark in niti vinarja več. Ste zadovoljni?«

»Seveda!« je dejala črnavka hitro. »Saj to je res poceni, srček.«

»Stoji!« Pek je dvignil roko.

»Kaj pa je že spet?« ga je naurullila, »najprej si govoril, da boš kupil avto, zdaj pa spet stojiš tu in ga nočeš!«

»Saj ga hoče,« sem pripomnil, »saj sva se že o vsem domenila...«

»No, vidiš, srček... čemu torej...« Vsa se je naslonila nanj. Spet se je skušal otresti, pa se je s svojimi bujnimi prsi stisnila k njegovim rokli. Napravil je ogorčen obraz, toda njegov odpor je že pojemal...

»Ford...« je dejal.

»Ga seveda vračunamo...«

»Štiri tisoč mark...«

»Je nekoč veljal, kaj?« sem vprašal prijazno.

»Štiri tisoč mark ga je treba vzeti v račun,« je dejal pek odločno. Zdaj je našel oporo za protinapad po nenadnem napadu. »Avto je skoraj še nov...«

»Nov...« sem dejal, »po temeljitem popravilu...«

»Danes dopoldne ste to sami priznali...«

»Danes dopoldne je bilo to tudi nekaj drugega. Nov in nov je razlika, kakor stvar pač pogledamo, ali avto kupujem ali prodajam. Za štiri tisoč mark bi moral vaš Ford imeti zlate udarjaje.«

»Štiri tisoč mark, ali pa ne bo kupčije,« je dejal pek trmoglavo. Zdaj je bil spet povsem stari in kazno je bilo, da hoče vse prejšnje sentimentalnosti spet popraviti.

»Če je tako, pa nasvidenje!« sem odgovoril in se obrnil k črnavki. »Zal mi je, milostljiva gospa — toda kupčij v zgbuo ne norem sklepati. Pri Cadillacu že tako nimamo nobenega zasluzka, pa naj bi vzel v račun še star Ford po tako visoki ceni. Zbogom...«

Zadržala me je. Oči so ji žarele in zdaj je navallila na peka, da mu je kar sapo zaprla, da se mu je kar pred očmi stemnilo. »Saj si sam stokrat rekel, da Ford ni več za rabo,« je siknila nazadnje in solze so ji zalile oči.

»Dva tisoč mark,« sem dejal, »dva tisoč mark, čeprav je celo to še zmeraj samomor.«

Pek je molčal.

»No, reci vendar kaj! Zakaj pa stojiš in ne odpreš ust?« je kričala črnavka.

»Gospoda moja,« sem dejal, »grem po Cadillacu. Morda se bosta medtem sama pomenila o tem.«

Zdelo se mi je, da nisem mogel storiti nič boljšega kakor da sem odšel. Črnavka bo že uredila mojo zadevo.

Čez dobro uro sem se vrnil s Cadillacom. Takoj sem videl, da sta poravnala prepir na najpreprostejši način. Pek je bil videti pomečkan, na njegovi obleki je viselo pero — črnavki pa je obraz kar žarel, migala je z dojkami in se zadovoljno in izdajalsko smehljala. Preoblekla se je bila in zdaj je imela na sebi tenko, svileno, tesno prilagočeno obleko. Skrivaj mi je pomežiknila z enim očesom in prikimala, češ da je vse v redu. Odpeljala sro se na poskusno vožnjo. Črnavka je sedela udobno zleknjena na širokem sedežu in venomer brbrala. Najrajši bi jo bil vrgel skoz okence, pa sem jo še potreboval. Pek je dokaj melanholično čepel poleg mene. Ze vnaprej se mu je zdelo škoda denarja — in to je najhuj pristna žalost na svetu.

Prispeli smo pred pekovo hišo in odšli spet v stanovanje. Pek je odšel iz sobe po denar. Zdaj je bil podoben staremu možu in videl sem, da ima lase pobarvane. Črnavka si je pogladila obleko.

DNEVNE NOVICE

RADIO

Dnevni spored za soboto, 22. maja
 Poročila: 5.35, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00.

5.30-7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pester glasbeni spored) - vmes od 5.45-5.55 Jutrzanja telovadba - 5.50-6.25 Radijski kolektor in pregled tiska - 7.20 Za gospodinjice - 12.00 Melodije Sigmunda Romberga: Spomin - Poljub - Pesnica - Romanca - V srcu - 12.15 Cicibanom - dober dan! - 12.30 Opoldanski koncert - 13.15 Zabavna glasba, vmes reklame - 13.45 Za pionirje - 14.05 Hrvatska narodna glasba (prenos iz Zagreba) - 14.40 Kaj bo danes na sporedu? - 14.45 Igra kvartetov Frank - 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.30 Od melodije do melodije - 16.00 Kulturni pregled - 10 minut z ljudmi od filma - 16.10 Uganite, kaj igramo! - 17.10 Narodne in umetne pesmi poje mladinski zbor I. gimnazije iz Kranja pod vodstvom Janka Pribošića - 17.30 Okno v svet - 17.40 Spored popularnih orkestralnih skladb - 18.20 Ljudsko-prosvetni obzornik: dr. Bratko Krefc: Celje pred 19 leti - 18.35 »Koroška vabici« (pisan spored koroških narodnih pesmi) - 19.00 Radijski dnevnik - 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame - 20.00 Pisan sobotni večer - 22.10 Kaj bo prihodnji teden na sporedu - 22.20 Glasbena medigra - 22.30-23.00 Oddaja za naše izseljence (na valu 327,1 m).
 23.00-24.00 Oddaja za tužino - na valu 327,1 m (prenos iz Zagreba).

RADIO KOPER

Dnevni spored za soboto, 22. maja
 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave - 14.15 Sport doma in po svetu - 17.00 Emissija za JNA - 17.30 Od Triglava do Kajmakčalana - spored narodnih pesmi in plesov - 21.30 Izbrano cvetje z domače grede - 22.00 Naši kraji in ljudje.

MARIBORSKE VESTI

Dežurna lekarna
 Sobota, dne 22. maja 1954: lekarna »Tabor«, Trg Armade 3.

RADIO

5.30-7.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana - 7.30-7.50 Slovenske narodne poje ženski zbor SNG p. v. Ferda Pirca - 7.50-8.00 Obvestila in objave - 8.00-8.15 Za vsakogar nekaj - 8.15-8.20 Za naše gospodinjice - 8.20-8.30 Zabavna glasba - 8.30 do 8.40 Poročila - 8.40-9.00 Igramo za dobro voljo - 12.00-15.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana - 15.30 do 17.00 Spored vaših želja - 17.00 do 22.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana - 22.30-23.00 Plesna glasba - 23.00 Zaključek oddaje.

KINO

PARTIZAN: Ameriški film: »Ring«, UDARNIK: Ameriški barvni film: »Ivanhoe«, STUDENCI: Ameriški film: »Ring«.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Sobota, 22. maja ob 20: Krefc: »Velika puntarija«. Red C.
 Nedelja, 23. maja ob 15: Hristić: »Ohridska legenda«. Izven in za red počezelje.
 ob 20: Hugh Herbert: »Vsakih sto let«. Gostuje Miha Baloh.

Umetnostna galerija, Strossmayerjeva ulica 6. - Razstava akvarelov, grafik in risb akademskega slikarja Ivana Kosa in razstava mladinske ilustracije, ki jo praveča zložba »Mladinska knjiga«. Razstavi sta odprti dnevno od 9-16 v času od 16. do 30. maja. Prijave za ekskurzije pošljite na telefon 25-45. - Vodstvo na razstavi zagotovljeno.

CELSKE VESTI

V Celju so se od 3. do 16. maja poročili: Jordan Kitanovski in Kristina Laznik, Alojz Šesko in Amalija

Umrli so v Ljubljani

Suble Angelina, gospodinja. Pogreb bo v soboto ob 15 na Zalah.
 Kokalj Jospina, upokojenka. Pogreb bo v soboto ob 15.30 na Zalah.
 Leskovic Ivan, pekovski pomočnik. Pogreb bo v soboto ob 16 na Zalah.

Skrbec, Petar Stefanec in Marija Rojnik, Dragotin Jančič in Edita Kovše, Martin Koenc in Marija Kunej, Jožef Penič in Stanislava Vizjak, Ing. Jožef Kirn in dr. Marija Majcen, Ciril Debeljak in Jožeta Polanc. - Rodilo se je 43 otrok, od tega 23 dečkov in 20 deklic. - Umrli so: Franc Strniša, otrok; Jožef Verderber, star 43 let; Antonija Strniša, 49 let; Andrej Lipovšek, 70 let; Terezija Himmlerich, 67 let; Marija Kandufer, 88 let; Ivan Jurc, 50 let; Josip Grgič, 61 let; Franc Mlakar, 18 let; Ana Požun, 65 let; Franc Božič, 60 let; Albin Sturbaj, 20 let; Marija Pintar, 67 let; Martin Korošec, 79 let; Franc Kmecl, 40 let.

MESTNO GLEDALIŠČE CELJE
 Sobota, 22. maja ob 20: Linhartova komedija: »Ta vesel dan ali Matiček se ženi«. Izven.

VESTI Z JESENIC

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE
 Sobota, 22. maja ob 20: Shakespeare: »Othello«, tragedija v 5 dejanjih Režija in scena Bojan Cebulj.
 Nedelja, 23. maja ob 14.30 Shakespeare: »Othello«, tragedija v 5 dejanjih Režija in scena Bojan Cebulj.
 Predprodaja vstopnic vsak dan od 10-12 ure in od 18-19 ure. Vstopnice se ne razvijajo.

DROBNI OGLASI

SLUŽBO DOBI nabavni referent, verziran, po možnosti v usnjarski stroki, ter uslužbenec komercialne stroke. Ponudbe poslati na sekretariat Tovarne usnja Soštanj, 1706

Upravni odbor, DS

Steklarne »Boris Kidrič«

Rogaška Slatina

razpisuje mesto

šefa

komercialnega

oddelka

Pogoji so: ekonomska fakulteta s 4-letno prakso v steklarski industriji ali popolna srednja šola z 10-letno prakso v steklarski industriji ali nje enaka šola z daljšo prakso oz. poznavanje artiklov steklarske industrije.

Plača po tarifnem pravilniku. Za samce stanovanje preskrbljeno. - Ponudbe pošljite na sekretariat.

1008

UPRAVA PODJETJA »INDUSTRIJA PLATNENIH

IZDELKOV JARŠE«, P. DOMŽALE

razpisuje za šolsko leto 1954/55 šest mest

štipendistov za kudeljarsko šolo v Novem Sadu

Interesenti z dovršeno nižjo gimnazijo in malo maturo, ki imajo veselje do tkalstva in predlstva, naj vložijo pismene prošnje na zgornjo upravo najpozneje do 10. julija 1954. Prošnji je treba priložiti pismeno izjavo prosilca, da bo po končanem šolanju služboval v tem podjetju najmanj 10 let.

»METALNA«, tovarna konstrukcij in strojnih

naprav - MARIBOR

potrebuje

inženirje gradbene in strojne stroke

Plača po tarifnem pravilniku in dogovoru.

Prošnje z navedbo pogojev poslati na upravo podjetja.

UPRAVA PODJETJA »INDUSTRIJA PLATNENIH

IZDELKOV JARŠE« - P. DOMŽALE

bo sprejela v šolskem letu 1954/55 v uk naslednje število

vajencev:

10 vajencev ali vjenk za tkalsko obrt (ind.),

4 vajence ali vjenke za predilce lanu in konoplje,

2 vajenca za tekstilne barvalce,

2 vajenca za apreturje bombažnih tkamin,

2 vajenca za obratne električarje,

4 vajence za strojne ključavničarje.

POGOJI: Vajenci za tkalce, predilce, barvalce in apreturje morajo biti stari najmanj 14 let ter telesno in duševno zdravi, imeti morajo veselje do tkalstva ali predlstva, barvanja in apretur ter z uspehom dovršeno najmanj osnovno šolo ali 2 razreda gimnazije.

Vajenci za obratnega električarja in strojnega ključavničarja morajo biti stari najmanj 15 let ter telesno in duševno zdravi in morajo imeti veselje do poklica električarja ali ključavničarja. Z ta dva poklica se zahteva najmanj štiri razrede gimnazije.

Učna doba za vse zgoraj navedene poklice traja v smislu pravilnika o strokah in poklicih (Ur. list FLRJ št. 19/1950) 36 mesecev. Sprejete vaje bo podjetje nagrajevalo po Uredbi o nagrajevanju vajencev.

Ker podjetje nima razpoložljivih stanovanj, pridejo v poštev samo vajenci iz bližnje okolice podjetja.

Podjetje bo sprejemalo vaje in sklepalo z njihovimi skrbniki učne pogodbe od 1. junija do 30. septembra 1954.

Tovarna avtomobilskih in traktorskih delov »27 MART«
 NOVI SAD, Temerinska 76-78

poziva

delavce in uslužbence, ki so bili leta 1953 najmanj tri mesece v neprekinjenem delovnem razmerju, da sporoče svoje naslove zaradi izplačila presežka plačnega sklada za leto 1953. - Izplačevali bomo do 31. julija 1954.

2479

»Elektrosrbija«

BEOGRAD - BRANKOVA 30
 telefon 24-698, lok. 95

sprejme

4 izkušene geometre

za trasiranje daljnovodov

in več

gradbenih inženirjev

za teren

Plača in terenski dodatek

po tarifnem pravilniku

Nastop takoj

Pismene ponudbe pošljite na

gornji naslov do 7. junija 1954

2525

PROIZVODNO TRGOVSKO

ZADRUŽNO PODJETJE

»STOČARA«

SLAVONSKI BROD

nudi naprodaj

popolnoma novo

centimalno

mostno tehtnico

z mehanično hišico

nosilnosti 15.000 kg

Redka prilžnost za ljudske

odbove mest in občin za potrebe

sejmov.

Interesenti naj se osebno ali

pismeno obrnejo na gornje

podjetje, Omladinska ulica 24.

1008

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »UNION«

Premiera italijanskega filma

»Moj sin profesor«

Tednik. - Predstave ob 15, 17, 19 in 21. - Predprodaja vstopnic od 10-11 in od 14 dalje.

KINO »KOMUNA«

Angleški barvni film: »Henrik V.«. Brez tednika. Predstave ob 16, 18.30 in 21. Danes matineja odpade. - Predprodaja vstopnic od 10-11 in od 15 dalje.

KINO »SLOGA«: Premiera jugoslov. filma: »Nogometna tekma Anglija - Jugoslavija«. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21.

Ob 10 bo matineja istega filma. Predprodaja vstopnic od 9-11 in od 14 dalje.

KINO »SOCA«: Premiera jugoslov. filma: »Nogometna tekma Anglija - Jugoslavija«. Tednik. Predstave ob 15, 18 in 20. Predprodaja vstopnic od 10-11 in od 15 dalje.

KINO »SISKA«: Amer. barvni film: »Plavajoče gledališče«. Predstave ob 16, 18 in 20. Predprodaja vstopnic od 15 dalje.

KINO »TRIGLAVA«: Ameriški barvni film: »Proti vsem zastavam«. Tednik. Filmske nov. 15. Predstavi

ob 18 in 20. Predprodaja vstopnic od 17 dalje.

JESENICE: »RADIO«: Angleški film: »Trenutek obupa«. Predstavi ob 18 in 20. - »PLAVZ«: Angl. film: »Knjiga o džungli«. Predstavi ob 18 in 20.

KOROSKA BELA: Nemški film: »Maja in tančica«. Predstavi ob 18 in 20.

KRANJ: »STORZIČA«: Ameriški barvni film: »Dvoboj pri Srebrnem potoku«. Predstave ob 16, 18 in 20.

»PARTIZAN«: Amer. film: »Zonglers«. - »SVOBODA«: Amer. film: »Harlem zmaguje«. Predstavi ob 18 in 20. - Ob 20 dvojni program: »Harlem zmaguje in »Dvoboj pri Srebrnem potoku«.

CELJE: »UNION«: Amer. barvni film: »Nagars«. - »DOM«: Meh. film: »Soledačin šal«.

KINO »PTUJ«: Amer. barvni film: »Trobente in bobni«. Tednik. Film. novosti 18.

LETNI KINO »TABOR«

Jugoslovanski film

»DALEG JE SONCE«

Tednik. - Predstava ob 20.30. - Predprodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

MARIBORSKA LIVARNA IN TVORNICAKOVINSKIH IZDELKOV - MARIBOR

razpisuje mesto

TEHNIČNEGA VODJE

Pogoji: strojni inženir z večletno prakso v industriji

barvnih kovin ali v industriji armatur.

Ponudbe vložite do 10. junija 1954 na upravni odbor

podjetja z dokazili o strokovni izobrazbi in praksi ter življenjepisom.

Plača po tarifnem pravilniku.

V PRIMERU POTREBE DA PODJETJE TUDI STANOVA-

NJE V NOVEM STANOVANJSKEM BLOKU.

KOMISIJA PRI LJUDSKEM ODBORU MESTNE OBČINE

V SMEDEREVU za postavitve direktorjev podjetij

razpisuje

NATEČAJ

za

DIREKTORJA »ZELEZARNE« V SMEDEREVU

kot kandidati prihajajo v poštev inženirji metalurgije, strojni inženirji in ekonomisti, ki imajo najmanj 10 let prakse pri delu v večjih industrijskih podjetjih;

DIREKTORJA TOVARNE GRADBENIH STROJEV V SMEDEREVU

kot kandidati prihajajo v poštev osebe s tehnično in ekonomsko fakulteto ali visoko kvalificirani strokovnjaki, ki poznajo proizvodnjo gradbenih strojev in imajo najmanj 10 let prakse v večjih industrijskih podjetjih;

DIREKTORJA GOSTINSKEGA PODJETJA »JADRAN« V SMEDEREVU

kandidat mora poznati organizacijo in vodstvo gostinskih podjetij in imeti najmanj pet let prakse v gostinski stroki;

KNJIGOVODJO Z DOLGOLETNO PRAKSO IN IZKUŠNJAMI

ki bi bil sposoben voditi knjigovodsko pisarno kjer opravljajo knjigovodske posle za obrtne, trgovinske in gostinske poslovavnice in lekarne na področju mestnega ljudskega odbora v Smederevu.

Za delovna mesta po tem natečaju so zagotovljene plače v tarifnih pravilnikih podjetij ali po sporazumu.

Prijave za natečaj s kratkim življenjepisom naj kandidati pošljejo Komisiji za postavljanje direktorjev pri Ljudskem odboru mestne občine v Smederevu najpozneje 10 dni po objavi natečaja.

Interesenti dobe pojasnila na telefonu 120.

2482

»ELEKTROTEHNA«

TEHNIČNA POSLOVALNICA ZA PROMET Z ELEKTROTEHNIČNIM MATERIALOM

je znižala cene naslednjih vrst

avtomobilskih akumulatorjev

6 V 90 Ah na 4.500 din

6 V 105 Ah na 7.000 din

6 V 120 Ah na 8.720 din

12 V 120 Ah na 16.120 din

12 V 140 Ah na 17.740 din

12 V 210 Ah na 24.300 din

CENE VELJAJO FRANKO SKLADIŠČE - NEPAKIRANO

Vsa pojasnila gléde dobave zahtevajte na naslov:

»ELEKTROTEHNA« - BEOGRAD, KARADJORDJEVA 71

Telefon: 21-268, 26-918 in 27-053

2495

SALONIT

»Antiša Vučićić«

Vranjic - Split

TELEFON 5-28, 29-28 Brzojavni: SALONIT VRANJIC

Spet izdelujemo znane kvalitetne salonit tlačne vodovodne cevi od 50 do 200 mm premera in od 5 do 20 atmosfer nominalnega pritiska, ki ga kolavdiramo v tovarni pri 10 do 40 atmosferah.

Z uporabo kvalitetnega azbesta in znanega dalmatinskega super cementa znamke S-600 smo uspeli ne samo do maksimuma dvigniti kvaliteto, za katero dajemo pismeno jamstvo, temveč tudi ugodnejšo prodajno ceno.

Cena za 1m² 1400 din, oziroma po dolžinskem metru za posamezne tipe in premere cevi:

Ø	50	80	100	125	150	175	200
tip TB	din 490	742	1036	1274	1554	1736	2212
tip TC	din 560	840	1162	1582	2044	2576	3164
tip TD	din 560	840	1162	1892	2604	3948	4634
tip TE	din 644	1050	1680	2548	3584	5026	6454

Cevi izdelujemo v standardnih dolžinah 320 cm.

Razen tlačnih izdelujemo tudi kvalitetne kanalizacijske cevi kakor tudi salonit ravne, valovite in bombirane plošče ter fazonske kose za kritje streh in oblaganje zidov, vse iz prvovrstnega azbesta in super dalmatinskega cementa S-600.

CENEJŠE - BOLJŠE - EKONOMIČNEJŠE - TRAJNEJŠE OD KATERIH KOLI ENAKIH ALI PODOBNIH NAMENOV

Komisija za napredek proizvodnje lahko napravi veliko koristnega za celjsko komuno

Celje, 20. maja

Odborniki zbora proizvajalcev zavestno čutiljo družbeno odgovornost, ki so si jo naložili s sprejetjem okrajnega družbenega načrta in proračuna za leto 1954. Zlasti je bilo to zaslediti na zadnji seji zbora proizvajalcev, ko so razpravljali o številnih najrazličnejših vprašanjih in ustanovili več zborovih komisij.

Da bi dosledno in koristno rešili številne prošnje in pritož-

be glede delovnih mest in kvalifikacij v gospodarskih organizacijah, so izvolili za to posebno komisijo, Le-ta bo tudi v bodoče reševala razne prošnje in pritožbe gospodarskih organizacij, medtem ko bo zbor njeno delo potrdil ali pa ne. Zbor proizvajalcev se bo s tem ognil drobnjarskemu razpravljanju. Razen omenjene komisije so odborniki izvolili iz svojih vrst tudi 5-člansko komisijo, ki bo nehalno skrbel za napredek proizvodnje v celjskem okraju. Delo te komisije je glede na raznovrstno gospodarsko dejavnost v okraju zelo široko, zanimivo in odgovorno. Vse njeno delo pa bo moralo temeljiti na osnovnih načelih okrajnega družbenega načrta in proračuna

Komisijo čaka veliko dela predvsem v takih podjetjih, kjer imajo še zmeraj slabo organizacijo dela in zategadelj tudi manj proizvajajo. Prav toliko važno bo tudi delo komisije pri razdeljevanju kreditnega sklada okrajja. Dodobra se bodo morali seznaniti z nujnimi potrebami in zmogljivostjo posameznih podjetij glede na povečanje proizvodnje in predložiti zboru najboljšo rešitev. Skupaj bodo morali proučiti obrtniško dejavnost za naslednja leta, dalje gospodarski razvoj Kozjanskega, razmisliti bodo morali tudi o nekaterih geoloških raziskavanjih, o družbenem načrtu okrajja za leto 1955 in še o številnih važnih vprašanjih za celjsko komunalno skupnost.

F. K.

V NEDELJO BODO PRAZNOVALI V ŠKOCJANU

V spomin na obletnico partizanskega napada na okupatorsko postojanko v Škocjanu maja 1942. leta, si je občina Škocjan pri Mokronogu izbrala 23. maj za občinski praznik. Letos ga bodo slovesno praznovali. Na predvečer praznika bodo kurili po okoliških grških kresove, v nedeljo zjutraj pa bodo imeli ob petih budnicah z godbo; ob pol osmih bodo obvezniki predvojaške vzgoje uprizorili napad na Škocjan, ob devetih pa bo slavnostna seja vseh organizacij in občinskega ljudskega odbora. Na akademiji na trgu, ki se bo začela ob devetih, bodo počastili spomin žrtve v NOB, popoldne pa bo nastop gasilcev, igra v dvorani KUD in nato zabava.

Proslava na Dvoru

Dne 6. junija 1954 bo na Dvoru pri Žužemberku proslava desetletnice ustanovitve I. Slovenske artilerijske brigade. Pozivamo vse pripadnike artilerijskih enot VII. korpusa kakor tudi vse ostale člane ZB in množičnih organizacij, da se proslave udeležijo.

Posebno vabimo tudi prebivalce krajev, kjer se je artilerijska brigada največkrat nahajala.

Izlet mladine celjskega okraja na Boč

Mladinsko vodstvo celjskega okraja je pred dnevi priredilo izlet mladine na Boč. Prijetnega pomladanskega izleta so se udeležilo nad 500 mladih fantov in deklet iz mesta in raznih krajev okolice. Največ jih je prišlo na Boč iz Rogaske Slatine. Veseli družbi iz Rogaske Slatine pa so se priključili še godba na pihalih Stoklarna »Borisa Kidriča« in tamburaški zbor. Tako je bilo pred boško kočjo zares prijetno. Z mladino je bil tudi podpredsednik Okrajnega ljudskega odbora tov. Miran Cvenk in še nekateri mladinski voditelji. Popoldne so imeli pred kočo zborovanje, kjer so se pomenili o mladinskem delu in še o nekaterih važnih nalogah, potem pa so odšli na vrh Boča. Val so bili veseli in zadovoljni in bodo v bodoče še prirejali take izlete. Junija pojdejo v Koper na mladinski slovensko-hrvaški festival, julija pa bodo spet priredili izlet na Šmohor.

F. K.

Več tisoč prijavljenih za Zlet delovnih ljudi v Celju

Pripravljalni odbor kongresa DPD »Svoboda« in velikega zleta delovnih ljudi, ki bo v Celju 30. maja, je doslej prejel številne prijave delovnih kolektivov. Iz Maribora bo prišlo 2.000 delavcev, iz Ptujja 500, Slovenske Bistrice 500, iz Velenja in Sočanja bo pripeljal udeležence poseben vlak, prav tako iz Zagorja, Hrasnika, Trbovelj in Kočevskega. Po vsem sodeč bo prišlo na zlet delovnih ljudi nad 12.000 delavcev iz raznih krajev Slovenije.

F. K.

Celjska mladina na medrepubliškem tekmovanju v Zrenjaninu

V Zrenjaninu so imeli pred dnevi mladinski športni praznik. Ob tej priliki so povabili celjsko mladino na medrepubliško športno tekmovanje, ki so se ga Celjani z velikim navdušenjem tudi udeležili. Dvainsdeset mladinov in mladinik iz Celja je bilo tri dni v gosteh pri zrenjaninski mladini, od koder so se vrnili z najlepšimi vtisi. Celjani so dosegli več prvih mest v streljanju z vojaško puško in v lahkoatletiki.

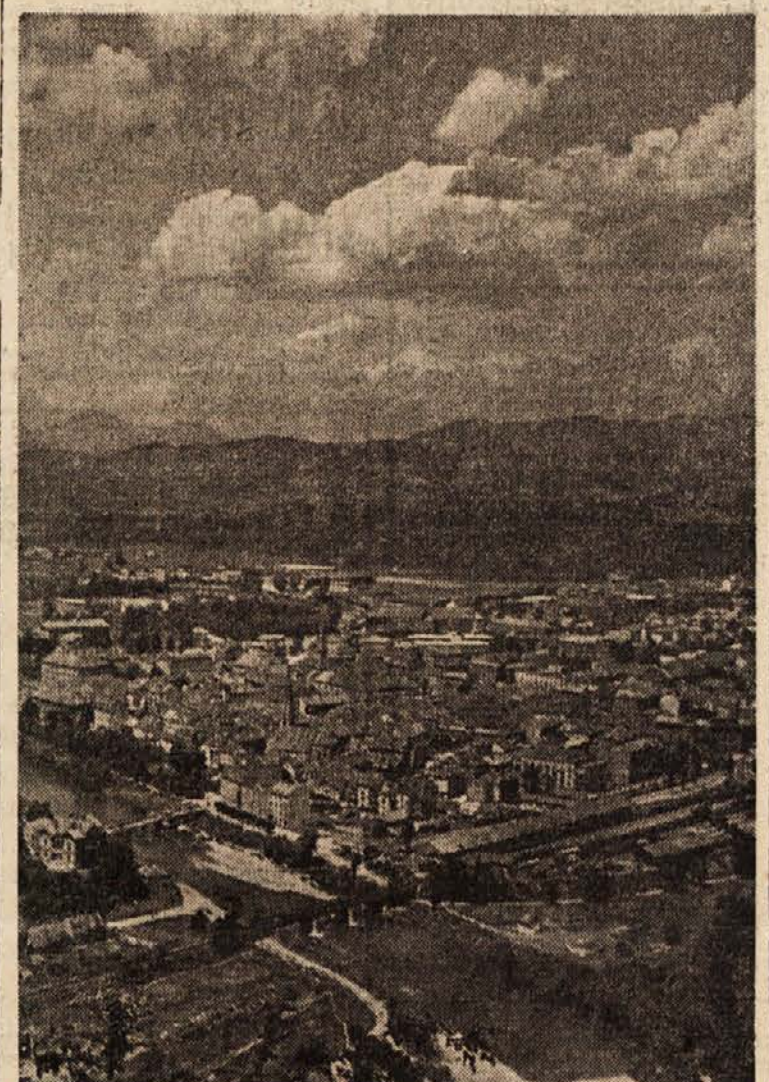
F. K.

Zadruga imajo vedno več strojev

V ptujskem okraju deluje 44 kmetijskih zadrug, ki vključujejo 8698 kmetov in 2226 nekmetov. S skrbnim gospodarjenjem so zadruga dosegle nad 24 milijonov din dobička. Od tega so namenili nad 14 milijonov din v investicijske sklade, 7,5 milijona v ostale sklade, zadrugišnikom so razdelili 1.900.000 din in približno pol milijona za dopolnilne nagrade. Med najboljšimi zadrugami so: Ormož, Leskovec, Majšperk, Hajdina, Zetale, Podlehnik, Dolena in Cirkulane.

Najlepše uspehe so dosegle zadruga v poljedelstvu. Pri 24 zadrugah so ustanovili odbore za poljedelstvo in mehanizacijo. Leto bodo znatno povečali pridelavek semen, ki bo nov vir dohodka za napredne zadrugišnike. S kmetovalci so sklenili pogodbe, da bodo pridelovali na površini 165 hektarov priznane sorte krompirja, lucerne, črne detelje, raznih trav in korenčnic. Za potikso so tudi pogojili več travnikov z raznimi gnojili in posejali različne sorte pšenice. Velik napredek so dosegli tudi v mehanizaciji. Medtem ko so imele zadruga pred dvema letoma osem starih traktorjev in nekaj nad sto priključnih strojev, imajo sedaj 33 novih traktorjev in nad 527 kmetijskih strojev.

— r

Pogled na Celje s Savinjo

Slovenski književniki na Primorskem

Na povabilo Sveta za prosveto in kulturo OLO Gorica je društvo slovenskih književnikov sklenilo, da bodo njegovi člani brali svoja dela v vaseh gorjskega okraja, ki so oddaljene od kulturnih centrov. Tako bi solariji in prebivalci obmejnih krajev spoznali še živeče književnike in njihova dela.

V sredo je skupina književnikov, pisatelj France Bevč, predsednik društva slovenskih književnikov, pesnica Lili Novy, pisatelj Ivan Potrč in pesnik Kajetan Kovič, obiskala

Podnanos, kmetijsko šolo Loče pri Vipavi in Vipavo.

Književnike so povsod lepo sprejeli, najlepše pa v Vipavi, kjer so jim solariji poklonili veliko šopkov in darov.

Pisatelj France Bevč je prebral otroško povest »Drejkova zgodba«, pesnica Lili Novy pa je prebrala deset otroških pesmi, pisatelj Ivan Potrč basen »Pasje hiša« in moderno pravljico »Od kajdan nimajo rabe rabe«, pesnik Kajetan Kovič pa šest svojih pesmi.

na Golem brdu, v Medani in v Humu. Konec maja bodo še gostovali v Grgarju, Banjšici, v Cepovanu, v Braniku, v Zalem hribu, v Kalu nad Kanalom, v Kanalju in Desklah.

Prve dni junija pa bodo še gostovali v Črnom vrhu, na Čolu in na Otlicu.

J. O.

V mariborskem okraju bodo zatirali rastlinske škodljivce

Pri Okrajnem ljudskem odboru v Mariboru so že razpravljali o zatiranju rastlinskih škodljivcev. Ta teden bodo po vsem okraju na sektorskih konferencah začeli opozarjati prebivalstvo na škodljivost koloradskega hrošča. Po občinah bodo postavili posebne komisije, ki bodo zbrale ekipe in poskrbele za nabavo škropliva. Nekaj sredstev bo prispeval tudi Okrajni ljudski odbor. Prvi množični pregled krompirščič bo dne 30. maja.

Dramska skupina mariborske pošte pripravlja novo igro

Dramska skupina SKUD Pošta v Mariboru, ki je štirnajstkrat uspešno odigrala komedijo »Morala gospe Duliske«, pripravlja Petrovičovo »Ploho«, veseloigro v treh dejanjih. »Uprizorili jo bodo predvidoma prihodnji mesec v Malečniku pri Mariboru ter nato gostovali tudi drugod na podeželju. Redne vaje onemogoča nočno delo nekaterih članov kolektiva in neresnost posameznikov. Dramska skupina bo nato pripravila Trnavaletovo dvodejansko »Mladost pred sodiščem«.

Z regulacijo Pesnice bomo preprečili ogromno gospodarsko škodo

V Ptujju so na ustanovnem občnem zboru vodne skupnosti Pesnice doline sklenili začeti regulirati Pesnico, ki povzroča s poplavlami v ptujskem in mariborskem okrajnem okraju letno 192 milijonov dinarjev škodo. Stroški za regulacijo bodo znašali približno 1.878.000.000 din in od tega je potrebno za melioracijska dela 818 milijonov dinarjev. Za letošnji junij je potrebno za melioracijska dela 818 milijonov dinarjev. Z dobro organizacijo bodo dela na Pesnici lahko končali v štirih letih.

Pogreb pilota Egona Vidmarja v Braniku pri Novi Gorici

Minulo nedeljo so v Braniku (prej Rihenberg) pri Novi Gorici spremili k zadnjemu počitku posmrtno ostanke znanega jugoslovanskega pilota letal na reakcijski pogon Vidmar Egona, ki se je smrtno nesrečil pri izvrševanju svoje dolžnosti v bližini Beograda. Truplo je bilo položeno en dan v pokojnikovi rojstni hiši, v soboto pa so ga prenesli v dvorano združenega doma, kjer so držali častno stražo pripadniki JLA iz Ajdovšine in bivši borci iz Branika.

S skupnimi močmi bo gotovo šlo

V sredo je bil na MLO Maribor posvet gradbenih strokovnjakov in predstavnikov ustanov, ki se trudijo, da ne bi nehali graditi postajnega poslopja na glavnem kolodvoru v Mariboru. Poslopje je v surovem stanju skoraj dograjeno. Vstavljen so tudi cevi za vodovod in električno napeljav, ter leseni okenski okvirji. Pred kratkim pa je bilo graditeljem sporočeno, da bi konec maja morali delo ustaviti, ker investitor nima potrebnega kredita. Gradbeni strokovnjaki menijo, da bi preveč stalo, če bi zavarovalni zgrajene objekte pred razpadanjem; zato bi bilo bolje, če bi delo nadaljevali, četudi v omejenem obsegu. Morda bi lahko dobil nekaj kredita investitor, neka pa bi morda lahko prispeval MLC Maribor ali vsaj posodil investitorju za določeno dobo. Svoje ugotovitve bodo predložili pristojnim organom.

P.

Potreben je dom za ogroženo mladino

V Mariboru je 27 otrok, ki bi jih bilo treba čimprej ločiti od njihovega sedanega okolja, ker jih zapeljuje v slaba dejanja. Izprijenih otrok, ki so zagrešili večje prekrške, je 74. Tudi za te bi bilo treba poskrbeti in jih z ustreznimi vzgojnimi ukrepi ločiti od družavljane. To pa je možno le tako, če se jim nameri v posebnem domu. Kajti nekateri stari sami kvariijo otroke, ker so ohromljeni s slabostmi. Svet za kulturo in prosveto pri MLO Maribor predvideva, da bi do jeseni lahko uredili dom za ogroženo mladino v poslopju sedanega dijakeškega doma. Dijakiški dom bo možno preseliti v sedanjim internat srednje kmetijske šole, ki se bo premeenoval v internat srednjih šol.

ek.

Frankolovo

PRED OBCINSKIM PRAZNIKOM

23. maj - dan veselja za Frankolovo

Na Frankolovem, v vasi Lipa pod Kislico, bomo 23. maja prvikrat praznovali občinski praznik. V hribovske vasi sedanje občine Frankolovo, v Lipo, Dol in Lindek so prišli partizani že jeseni 1942. leta. To so bili predvsem politični delavci, ki so prišli iz Savinjske doline, da bi tudi v teh krajih organizirali partizansko gibanje. Ko pa je XIV. divizija februarja 1944. prekorčila cesto, ki pelje proti Mariboru in se borila okoli Lindeškega gradu, so ljudje iz teh krajev prvikrat videli organizirano partizansko vojsko. Spomladi 1944. so pa že imeli v teh krajih redno kurirsko zvezo s Savinjsko dolino in proti Ptujju. V Lipi je bila ustanovljena komanda mesta in mobilizacijska četa. Konec maja pa so že po celi sedanji občini Frankolovo imeli vsake odbore OF.

Partizansko gibanje se je v teh krajih začelo zaradi nemškega terorja zelo pozno, šele po prihodu XIV. divizije. Vendar se je naglo razmahnilo, da je okupator kmalu izgubil vsa moč. V Lipo so dnevno prihajali prostovoljci iz vse bližnje in dalnje okolice. Iz Lipe in Lindeka, kjer je bila komanda mesta Frankolovo, je odhajalo v enote XIV. divizije in četrte operativne cone skoraj vsak dan po nekaj desetih novih borcev in bork. Kmetje teh krajev so dali vse, kar so imeli za partizane. Izdajalcev tod ni bilo. Tu so se večkrat po nekaj dni v miru odpočili borci Tomšičeve, XIII. in VDV brigade ter drugi. Ljudstvo jih je vedno z veseljem sprejelo in jih nahranilo.

V Lipi so organizirali nesterito partizanskih akcij. Pri eni izmed teh so na cesti pri Frankolovem ubili celjskega krunika krajsfirerja Dorfmaistra in gestapovca. Uničili so dva kamiona orožja in razstreliva. Od tu so dvakrat odšli v tovarno odel v Skofji vasi pri Celju. Pri vsaki akciji so odpeljali vse oodeje in drug material za vojsko in bolnišnice. Pri eni akciji so pomagali tudi ljudje iz vasi Lipa, Trnovlje in Socka, izvoziti več tisoč kilogramov pšenice iz farovža v Novi cerkvi, kjer so imeli Nemci skladišče. Dne 23. maja 1944. leta pa je manjša skupina partizanov za nekaj ur zasedla Frankolovo in cesto zabarikadirala z nemškimi majskim slavalokom. Na meški postojanki je pobrala vse orožje in municijo, uničila nemške napise in razglasne deske ter raztresla letake. Z rdečo oljnato barvo pa so napisali po zidovih in pločnikih ter cesti partizanska gesla. Nato so šli k nemškimi učiteljicam in jim prepovedali, da bi še dalje ukazale naše otroke v nemščini. Ukazali so jim tudi, naj takoj odidejo. Od takrat dalje nemške učiteljice niso več poučevale naših otrok. Ta akcije je Nemce hudo prizadela, naše ljudi je pa še bolj navdušila, tako da so še tisti, ki so dotlej stali ob strani, začeli sodelovati.

Zveza borcev NOB Frankolovo in vsi ljudje iz teh krajev z veseljem pričakujejo 23. maj — svoj praznik.

B. V.

PRED PROSLAVO 10. OBLETNICE ZBORA GORENJSKIH AKTIVISTOV

Nedeljske proslave, ki bo na Mosteh na Jelovici v spomin na 10-letnico zbora gorenjskih aktivistov, so bivši politični aktivisti in borci iz bivšega kamniškega okrožja izredno veseli in se nanjo tudi temeljito pripravljajo.

Sestali so se preživeli funkcionarji na področju nekdanjega Okrožnega odbora OF Kamnik in za to proslavo formirali okrožni odbor in okrajne odbore v okrajih, ki so jih imeli leta 1944, v Tuhinju, Kamniku, Komendi,

Mengšu, Domžalah, Lukovici in Zasavju. Člani okrožnega in okrajnih odborov so sklenili, da bodo izvedli široko agitacijo med političnimi aktivisti ter borci, da se bo te tako pomembne proslave za Gorenjsko udeležilo čimveč aktivistov s tega področja.

Leto 1944 je zelo pomembno za razmah partizanskega množičnega gibanja, za politično aktivizacijo množic, za razširitev in pomnožitev odborov OF. Septembra in oktobra 1944 so imeli na tem področju prve svobodne volitve v NOO. V enote IV. operativne cone predvsem pa v Šlandrovo brigado in Kamniško-zasavski odred so prihajali novi borci. V tem času je bilo osvobodeno precejšnje ozemlje od doline Črne, prek Tuhinjske doline, Črnege grabna, Moravskega do Zasavja. NOO in odbori OF so na tem ozemlju uspešno spolnjevali naloge. V tem času pa do popolne osvoboditve so ti kraji dali več tisoč žrtve, ki so padle predvsem v borbi ali pa kot talci.

Pripravljalni odbori pričakujejo, da se bo proslave udeležilo okrog 700 do 800 bivših aktivistov.

D. C.

Od vsepovsod

V Rogaske Slatini v zdravilišču se sezona kar ne more razviti. Malo moti slabo vreme, največ pa ukinitelj popusta v gostinstvu.

G. D.

Pred nekaj dnevi so pri Mestnem komiteju LMS v Črnomlju ustanovili mladinsko delovno brigado »Stana Rozmana«. Sestavljena je iz treh brigad. Brigado so sestavili zato, da bi proslavo desetletnice obkrožila znanja SNOS, ki bo od 18. do 22. julija, čim lepše uredila in občutila mesto in pomagala urediti stadion ter drugo. Delala bo samo popoldne, po delu je podjetih in ustanovih. V brigadi študijska in delavska mladina. Prvi šesti je mladina iz tovarne učil in strojnega plelistva, v drugi mladina gimnazije, v tretji pa ostala mladina iz mesta.

L. M.

Tatica je hotela pobegniti čez mejo

V Ravnah na Koroškem je 18. maja nekdo vlomil v stanovanje Emila Verčnika. Kmalu nato so organi LM protirali F. V., staro 29 let, ki je bila vlomilka. F. V. je ukrala Verčniku obleko in perilo, vsega v skupni vrednosti 50.000 din. Povedala je, da je nameravala pobegniti čez mejo.

Spet požar zaradi slabega dimnika

Dne 19. maja zvečer je prišlo goret hiša Alojza Korena iz Gorenje vasi v ptujskem okraju. Hiša je bila lesena in s slamo krita. Korena se je posrečilo, da je rešil iz nje vse prebivalce. Ogenj se je pa razširil čez cesto na hišo Jurija Grebenška, od tam pa na hlev in ostalo gospodarsko posestvo, ki je bilo tudi vse s slamo krito. Le-temu je zgorelo precej poljedelskega orodja. Jurij Grebenšek je za 180.000 din. Požar je nastal zaradi slabega dimnika na Korenovi hiši.

SOBOTNA PRILOGA

22. MAJA 1954

»LJUDSKE PRAVICE - BORBE«

JOSEF DEBRECENI

PLAČAM...

Zlatenasto rumeni žarki jesenskega sonca so v širokem pramenu preplavljali vso restavracijo. Lomeč se na izložbah ob pozlačene reliefne črke napisane enega najiminentnejših lokalov v zahodnem Berlinu so naglo polzeli po bleščeče beli porcelanasti posodi in kupih težkega srebrnega jedilnega pribora, potem pa so, obliivajoč s prameni svetlobe krvavo rdečo preprogo, pogrnjeno med vrstami s cvetjem okrašenih miz, ugašali v neskončnosti beneškega zrcala v ozadju dvorane.

Pri eni izmed rezerviranih miz v kotu sta sedela dva gosta, prvi že priletel mož sivih las, izrazi tega, zanimivega obraza in trudnega pogleda, drugi pa mladenič, nekoliko prezalo oblečen in ko saje črnih, polizanih las. Restavrater je oba dobro poznal: starejši je bil Maurice de Lemonier, predstojnik enega izmed važnih odsekov Francoske kontrolne komisije v Berlinu, mlajši v njegovi družbi pa je bil njegov tajnik Chambord.

S kretnjo, polno spoštovanja, je tajnik pomolil svojemu predstojniku jedilni list, ki ga je bil malo prej prinesel natakarkar v fraku, stoječ zdaj molče in uslužen poleg mize. Diplomata je položil jedilni list predse na mizo, vzel iz žepa naočnike in ga začel prebirati.

Cez nekaj časa se je natakarkar sklonil k njemu: »Za začetno jed bi si vam dovolil priporočiti postrv in aspiku. Postrvi so danes izredno lepe, ekscelenca.«

»Hvala,« je odgovoril Lemonier, ne da bi odvrnil pogled od jedilnega lista. »Postrvi v aspiku žal ne smem jesti.«

»Morda bi pa izvolili naročiti mrzlega lososa? Ali pa hors d'oeuvres varies?« je nadaljeval natakarkar z nespremenjeno tihim glasom, malone šepetaje. Diplomata je izročil jedilni list svojemu tajniku, potem pa je zamišljeno dvignil pogled na moža v fraku, stoječega pred njim.

»Veste kaj, prijatelj? Ostanimo rajši pri...« Tedaj pa se mu je beseda nenadoma zataknila v grlu. Njegov raztreseni pogled je srečal natakarkarjev pogled. Za hip je ko okamenel gledal nad seboj sklonjeni obraz.

»Meni lahko prinesete porcijo lososa,« je rekel tajnik, »samo brez omake.«

Natakarkar se je priklonil, potem pa je znova sklonil glavo nad diplomata, ki ga je gledal, ne da bi trenil z očesom. Natakarkar ni opazil tega srepega pogleda. Sta! je ravnodušno, s krinko poklicne uslužnosti na obrazu, in šele po daljšem čakanju je znova spregovoril:

»A za vas, ekscelenca?« Lemonier se je zdrnil, ko da se je zdrnil iz sna.

»Kako? Aha, saj res... prinesite mi omloto.« Omloto,« je ponovil natakarkar, se priklonil in odšel.

Lemonier je zamišljeno zrl predse.

»Ta obraz...« je zamrmral sam pri sebi.

»O kakšnem obrazu pa govorite, ekscelenca?« je vprašal tajnik uslužno. Lemonier mu ni odgovoril. Polglasno in bolj sam pri sebi je nadaljeval:

»Tega človeka sem že nekje videl. S tem človekom sem imel nekoč opraviti. Toda kje? Kdaj?«

»Najbrž v kaki drugi restavraciji, ekscelenca,« je menil tajnik.

»Ne, to ni bilo v drugi restavraciji. Ko sem ga zadnjikrat videl, ni nosil fraka.«

»Tudi meni se večkrat pripeti,« je dejal tajnik, »da mi spomin nenadoma odpove; in to me zmeraj jezi.«

Lemonier je še zmeraj napeto razmišljal.

»Jaz si obraze dobro zapomnim, Chambord. Imena... to je že nekaj drugega... Ta obraz pa me spominja na nekaj povsem določenega...«

K mizi je prihitel točilni natakarkar in pomolil gostoma seznam vin. Zamišljeno ga je diplomat odklonil.

»Meni samo časo piva, prosim.«

»Menj pa prinesite malo steklenico renskega,« je dejal tajnik.

Potem ko je natakarkar natočil čaši in odšel, je Lemonier znova spregovoril:

»Ali veste, kako je, Chambord, če vam kak predmet, ali vonj ali melodija pričara nazaj nekaj iz minulosti? To ali ono doživite... srečen ali tragičen trenutek?«

Dvignil je čašo, pa jo je takoj spet postavil na mizo, ne da bi se je dotaknil z ustnicami.

»V dvajsetih letih našega stoletja je bila zelo priljubljena popevka, zategla in hrepenenja polna popevka, ki se je vi ne morete spominjati, ker ste

premladi: Ramona. Nedavno sem jo nepričakovano slišal v radiu v okviru neke glasbene oddaje starih popevk. In komaj so zadoneli prvi akordi, že je zapihal v sobo nekakšen močan veter in iznenada se mi je zazdelo, da nisem več tu v Berlinu, Chambord, marveč da sedim v neki slaščičarni v bližini Boulevarda de Batignole, doma v Parizu... Vi ste iz Bordeauxa, če se ne motim, Chambord?«

»Da, ekscelenca.«

»Ali ste bili kdaj na Place de Batignole v Parizu?«

»Kako da ne, ekscelenca! Nič kolikokrat!«

»Torej poznate tisti kraj. Hm, kaj sem hotel reči? Da, nisem več bil v Berlinu, marveč v majhni slaščičarni v okolici Boulevarda de Batignole. Z dekletom, seve... gramofon je igral Ramono, midva pa sva jedla indijančke in pila kakao. Slehera, tudi najmanjša podrobnost je bila kristalno čisto začrtana, dobro sem čutil v ustih okus po tortah...«

Natakarkar je prinesel skledo z jedjo. Lemonier je z napeto pozornostjo spremljal vsak njegov gib. Ni trajalo niti celo minuto in natakarkar je odšel. Lemonier je snel naočnike, jih obrisal in si jih spet natakarknil. Potem pa je dejal, ne da bi se ozrl na svojega tajnika:

»Spomnil sem se.«

»Spomnili ste se, ekscelenca?«

Lemonier je vzel vilice in nabodel nanje košček ribe:

»Buchenwald!«

»Buchenwald?«

Lemonier se je delal, ko da ni slišal vprašanja. In spet je kakor sam pri sebi nadaljeval:

»Seveda; on je!«

»Kdo, ekscelenca?«

»Kurt. Esesovski šturmfirer Kurt iz Buchenwalda.«

Lemonier je odložil vilice in nervozno segel po čaši.

»Ne vem, ali vam je znano, Chambord, da sem bil med vojno osemnajst mesecev interniran v nemškem taborišču. Gestapo me je zgrabila takoj po padcu Pariza.«

»Tega nisem vedel, nikoli mi niste o tem pravili,« je dejal tajnik z obzalujočim glasom. »Samo če se ne motite, ekscelenca? Navsezadnje, minilo je malone že osem let...«

»Saj vidite, da pomnim celo njegovo ime. On je Kurt, največja zver med vsemi taboriščnimi psi. Strah in trepet taborišča. Razumljivo je, da ga nisem takoj spoznal. Pomislite: esesovska uniforma in frak!«

Tajnik se je nemirno obrnil na stolu.

»Ta... morda pa se le...«

»Bodite prepričani, da se nisem zmotil. Človek težko pozabi na človeka, ki ga je udaril, ta pa me je udaril, Chambord.«

Mladenič je osuplo pogledal svojega sobesednika.

»Udaril vas je?«

Lemonier se je nasmehnil.

»Udaril! Z bičem med obrvi tako, da je brizgnila kri. Zbolelo me je, zbolelo tako, da bi bil zaplakal, ko bi bili ljudje pri petdesetih letih v hitlerjanskem taborišču sploh lahko plakali.«

Tajnik je razburjeno planil pokonci:

»Če je tako... Takoj ukrenem vse potrebno...«

Otožno nasmejan ga je Lemonier zadržal:

»Nikar se ne jezite, Chambord.«

»Toda ekscelenca!...«

»Sedite, če vam pravim!«

Tajnik se je čedalje bolj razburjal:

»Toda prosim vas... Takoj telefoniram Visokemu komisariatu...«

»Nikar!« je odgovoril diplomat z ukazujočim glasom.

Chambord je ponovno podvomil:

»Človek ne bi iz ničesar sklepal, da vas je spoznal. Dogaja se, da podobnost človeka premoti.«

»Od kod pa naj bi me poznal, Chambord? V taborišču nas je bilo šest tisoč. Sicer pa, počakajte samo trenutek.«

Poklical je plačilnega, ki je prihitel in se globoko priklonil.

»Pošljite nama, prosim, natakarkarja, ki nama je stregel.«

»Takoj,« je dejal plačilni uslužno; odhitel je k izhodu na hodnik in zaklical: »Kurt!«

Lemonier je zmagovalno pogledal svojega tajnika:

»Torej?«

»Zares, zdaj ne more več biti dvoma,« je rekel Chambord nervozno. »Toda zdaj vas še manj razumem, ekscelenca.«

In spet je planil pokonci.

»Sedite, Chambord,« je spet zaklical diplomat.

»Toda prosim vas, tega človeka je treba neutegoma aretirati.«

Komaj slišnih korakov je natakarkar prihitel k njuni mizi.

»Vi ste me klicali?«

»Lahko prinesete kavo,« je rekel Lemonier.

Natakarkar je vzel skledo in hitro odšel. Tajnik je jezno pogledal za njim, potem pa vzkliknil:

»Saj to je nerazumljivo, prosim vas, Nemudoma je treba obvestiti Visoki komisariat, naj pošlje patroljo.«

Diplomat je vzel iz svoje elegantne, ploščate srebrne cigaretnice cigarete z monogramom.

»Čemu?« je vprašal mirno.

»Čemu, vprašujete? Kdo pa ve, koliko človeških življenj ima na vesti ta zver v človeški podobi!«

Lemonier je škrtnil z vžigalnikom, puhnil prvi oblček dima predse in dejal mirno:

»Mnogo, fant moj, mnogo. O tem ste lahko pričani.«

Potem je globoko vdihnil dim in nadaljeval:

»V tistih petih ali šestih tisoč letih, kolikor pozna človek zgodovine, ni bilo nobenega obdobja, v katerem bi bilo toliko ubijalcev svobodnih kakor zdaj.«

»Saj prav zato, rotim vas.«

Natakarkar je spet prišel. Molče in spretno je postavil na mizo srebrni kavni pribor s kavo. Pri mizi sedeča gosta tokrat nista pogledala za njim.

Lemonier se je zagledal v temno zrcalo kave:

»Preprosto, vse je tako preprosto. Slečes uniformo za mrtvaško glavo, jo vržeš v ogenj, zakoplješ revolver — potem pa se vrineš v množico... To je vse.«

»Tem odločneje je treba ravnati, če spoznamo katerega izmed njih«, je dejal tajnik ognjevitov.

»Ko sem se vrnil iz taborišča, sem tudi jaz mislil tako. Moji prsti so bili tenki ko papir, toda prevzemala jih je želja, da bi jim poplačal vso prehlito kri, vse tiste grdobije, ki so jih počenjali. I Kurtu i stolisočem njegovih sokrivcev.«

»Prosim vas, ekselencja,« ga je rotil tajnik. »Dovolite mi poklicati patroljo...«

LUIGI PIRANDELLO

Vdovec gre na zrak

Kolikokrat je gospa Piovanelli, kramlajoč po večerji s svojim možem, izrazila željo, češ če bi že tako naneslo, da bi moral eden od njiju pred časom umreti, naj bi v tem primeru umrl vsaj on! On, da, on namesto nje. Zaradi otrok seveda, ne njej na ljubo.

Lahko si mislimo, s kakšnim smehljajem je sprejel Teodor Piovanelli te ženine besede. Brskal je po namiznem prtu za krušnimi drobtinami in jih gnetel v drobne kroglice.

Debelušast, dobrodušen in rahločuten, kot je bil, je občutil, da ga je ob takem govorjenju zaskalelo v duši. Da bi prikril trpkost, se je sicer smehljaj, toda iz njegovih dobrohotnih blelih, oblih oči, ki so se žalostno zaiskrile pod bledordecasto barvo obrvi in las, bi sodil, da se vprašuje: Pa zakaj? Zakaj? Ta je pa lep! Zakaj je vedno boljše za otroke, to se pravi, ne boljše pač pa manj hudo — kot pravi žena — da umre oče, ne mati?

»Kaj bi ne bilo boljše, če ne bi umrl nobeden?« se je drznil ugovarjati z istim smehljajem on, Piovanelli. »Dovoli. Jaz pravim, kajne, mama je mama. Mama je ena sama in zaleže otrokom za sto, kaj pravim za sto, za tisoč očetov, kajne? Toda ljubezen... ljubezen je eno, drugo pa je... kako se že temu pravi?... vzdrževanje...«

»Kaj pa spada s tem vzdrževanje?« je izbruhnila žena.

In on, Piovanelli, nato hitro:

»Dovoli. Jaz pravim... pravim tako na splošno, saj se razume. Saj menda ne govoriva o naju, zdaj, ko se, hvala bogu, oba dobro počutiva. Govorim na splošno. Ustvari si brez posebnega premoženja družino, ki živi samo od tega, kar zasluži glavar družine, no in če umre glava družine, kajne, kako naj potem vdova vzdržuje otroke?«

»Oooh!« si je oddahnila žena, nagnila nazaj in zakrtila z rokami, kot bi hotela reči: Zdaj te pa imam. »Sledim tvoje modrovanje. In kaj naj bi v najhujšem primeru napravila taka vdova? No, daj, pustim, da kar sam poveš.«

»Eh,« je vzdihnil Piovanelli in skomignil z rameni, da bi mu ne bilo treba odgovarjati. Saj je prav dobro vedel, da bi ga, najsi bi tudi povedal prav to, kar ona želi, vendar prisilila priznati, da se je motil.

»Poročiti bi se pač morala spet, kajne?« je slednjič rekla žena sama. »No, in za otroke je sto tisočkrat manj hudo, če mati vzame drugega moža, kakor če se oče oženi z drugo ženo, zakaj vedno je tisočkrat boljši očim kakor mačeha. To je znano vsem!«

»Prav, prav, strinjam se... toda dovoli. (In Piovanelli se je jel zvijati kakor psiček, ko prosil milosti.) Oprostite mi, veš, toda... kaj se ti ne zdi, da prihajaš, ko tako govoriš, do zaključka, da... — govornik seveda zate, ker vem, da misliš drugače — da prihajaš do zaključka, pravim, da je mož na splošno pač boljši od žene?«

»Kje si pa to snel?« je zarohnela žena in planila pokonec. »Kdo pa to pravi? Jaz prihajam nasprotno do zaključka, tako zdaj kot vselej, da je možki ali mrha...«

»Da, da, oprostite...«

»Ali topec, ki se daja ženi voditi za nos...«

»Na splošno... da, da, oprostite mi...«

»Brez 'na splošno', brez 'primerov' in brez 'slučajev'! Dokažem ti! Žena, ki ima otroke in je primorana, da se vnovič poroči, ne neha

Diplomat je vrgel proč cigaretni ogorek.

»Čemu? Od tistih časov je minilo dovolj let, sinko moj, maščevanje pa je stvar vaje kakor vse drugo. Človek pozabi celo igrati na klavir, če ne vadi skale stalno, vztrajno, vneto, stisnjenih zob, kaj šele željo po maščevanju. Tisti spomin »poplačati hočem« je treba ohraniti v sebi stalno buden. Niti za hip človek ne sme pozabiti nanj... Tako pa...«

Zamahnil je z roko in tiho potrkal s prstom po robu čaše. Plačilni je prihital in Lemonier je dejal glasneje:

»Plačami!«

nikdar ljubiti svojih otrok, čeprav ima še katerega z drugim možem. Ne samo to. Ona pripravi tudi očima do tega, da jih vzljubi. Pa še kakol! Te in one je rodila sama, njena kri so, njeno meso! Vdovec z otroki pa, ki se ponovno oženi — pa čeprav s tako ženo, ki nima otrok — ne ljubi več svojih otrok kot prej, ker jih mačeha

v svoji ljubosumnosti zamrzi. Če mu pa ta rodi druge otroke, ga premami, da vzljubi njene in začne uboge sirote zapostavljati. In on, šlapa, nesramnež, podlež, lopov, jo uboga!

»Ne cikaš name, upam...« je vprašal Piovanelli ponižno, s komaj slišnim glasom, ko je videl ženo tako razkačeno. »Saj vendar veš, da jaz...«

»Ti?« je zavpila žena, »ti? Ti vendar prvi! Ti že jutri, če bi le umrla! Vsi ste enaki! O, ubogi otroci, kdo ve, v kake roke bi padli! S takim možem! Zato, vidiš, mi mora podeliti bog to milost, da ne umrem prej nego ti! Oprosti mi, veš, toda jaz te moram za blagor najinih otrok prav s temi svojimi očmi videti mrtvega. Jaz, da, jaz! Saj mi bo hudo, O lahko se zaneseš, da te bom objokovala!«

Teodor Piovanelli je čutil, da mu bo razneslo srce.

In še vedno z istim smehljajem je vstal od mize in se opotekel k oknu, da bi zajel nekaj zraka.

II.

Nihče ni mogel vedeti boljše od njega samega, kako krivična je bila žena, ko je tako govorila. On naj bi se spet oženil? Naj bi ga zadela prej strela z jasnega!

Ne samo zaradi sreče svojih otrok, tudi zaradi sebe bi kaj takega nikdar ne storil.

Pa ne zato, ker se je morda opeknel v zakonu z ženo, ki mu jo je naklonila usoda, temveč zato, ker ga je obsedla nekakšna fiksna ideja, da nj rojen pod srečno zvezdo in da bo hudo nesrečen prav z vsako ženo, ko je že nesrečen s to, ki navsezadnje niti tako s'aba ni. Vse prej! Je dobra gospodinja, ljubi dom in otroke...«

morda je res malce preodkrita včasih v govoru in besedi, ali to malo napako bi lahko odtehtale mnoge druge njene vrline, ko bi se tej pomanjkljivosti ne pridružila še tista strašna... strašna bolezen: ljubosumnost.

Bog nebeški! To je pravo pravcato prekletstvo! Ljubosumna nanj! Saj je že po naravi zvest ko pes. Še kot samcu mu je bila ena sama ženska več kot dovolj. V mladosti so se mu prijatelji zaradi tega posmehovali, toda kaj je mogel zato? Ni rad menjaval. Mogoče... da, mogoče tudi ni bil za to. Kaj bi prikrivali, bil je z ženskami nekam boječ, neizkušen in tako neroden, da se je včasih, ko je igral tako klavirno vlogo, kar samemu sebi zasmilil.

In kakšne prizore, kakšne grozne prizore mu je prirejala žena! Če bi njegovi nekdanji prijatelji prisluškovali kdaj pri vratih, bi popokali od smeha. In vse to iz malenkostnih razlogov. Nekdaj zato, ker si je na česti malce prikrnil brke. Drugič, ker se je v sanjah zasmel. Tretjič, ker je čital med kroniko v listu o možu, ki je varal svojo ženo in so ga zasačili...«

Branje dnevnika zvečer mu je zelo postajati prava muka. Žena se mu je postavila za hrbet in je ko lovski pes stikala za kožljivimi stvarmi po kroniki. Če je le kaj našla je vzkliznila:

»Tu! Tu beri! Si prebral? Vidiš, česa vsega ste dedci zmožni!«

In sledila je rešta izbranih psov.

Drugi so grešili, pokoravati se je moral on. Najsi je zagrešil zakonolomstvo kdor koli že izmed mož, za njo je bilo prav isto, kot bi ga bil zagrešil on sam. Uničevala mu je mir, dušila njegovo ljubezen do nje, grenila mu je družinsko veselje, ki ga je imel pravico uživati on, neoporečen, kot je bil in človek s čisto vestjo. Kako je sovražila ta žena človeštvo, tako moške kakor ženske, in vse samo zaradi tiste strašne bolezni. Ubogega Piovanellija je kar groza spretavala, ko je začela pripovedovati česa vsega so po njenem mnenju zmožne ženske.

»Tebi se še sanjalo ni kaj takega, kajne?« se je drla nad njim nevoljna in besna, ko ga je videla tako osuplega. »Cediš sline, kaj, hinavec svetohlinski! Pojasnim ti tedaj vse jaz, ki lahko govorim odkrito. In nihče ne more dvomiti o mojih besedah, ker se mi ni treba licemersko pretvarjati, kot se pretvarjajo druge, da bi ugajale gospodom dedcem. Pojasnim ti jaz!«

In česa vsega mu ni povedala! Ubogi Piovanelli je imel občutek, kot bi ga bila naravnost oskrnila v njegovi tenkočutnosti.

On, ki je bil v občevanju z ženskami tako silno obziren, on, ki si ni dovolil niti najmanjše izzivalne kretnje ne tvegane besede, on, ki mu je bil še tako nedolžen flirt silno tvegano početje, je čutil zdaj, kakor da prežijo vsepovsod nanj same zasede, in je hodil po ulicah s sklonjeno glavo. In če ga je ženska samo pogledala, je brž povesil oči, če mu je katera še tako narahlo stisnila roko, je jel spreminjati barve.

Vse ženske na svetu so postale zanj prava mora, same sovražnice njegovega miru.

III.

Po vsem tem si lahko mislimo, kaj je bila za gospo Piovanelli smrt, ko jo je v njenem štiridesetem letu napadla huda pljučnica in je videla grob tako neizbežno pred seboj. Ko ni mogla spraviti več glasu iz sebe, je govorila z očmi, govorila z rokami. In s kakšnimi kretnjami! S kakšnimi očmi pobesnele zver!

Čeprav se je ubogemu Piovanelliju trgalo srce, se je vendar bal, da ga bo zadavila. Vrgla mu je roke okrog vratu in ga je začela stiskati, da, stiskati, bog nebeški, z vso močjo, ki jo je še imela, kot bi ga hotela povleči s seboj v grob.

Saj bi šel rad, da, prav rad z njo v grob! »Da, da, prisrežem ti, samo pomiri se!« je ponavljal v potoku solza, odgovarjajoč na kretnje njenih rok, da bi vsaj malo omilil besnost njenih oči.

Zaman! Obupna besnost, s katero je ta žena umirala, ker mu niti v tem poslednjem trenutku iz neke nepravilne trme ni hotela zaupati, ker ni marala kazati mu zasluženega spoštovanja, ne videti njegove resnične žalosti v njegovih res iskrenih solzah, je spravila Piovanellija v tak obup, da je začel kar na lepem tuliti kot blazen, pulil si je lase, se bil po obrazu in praskal po licih, potem pa se je vrgel pred njeno posteljo na kolena in s povzdignjenimi rokami ihtel.

(Konec prihodnjic)

**MALI
LEKSIKON**

Vprašanja:

- Kaj je margarina?
- Kako vpliva mestni hrup na delovno sposobnost ljudi?
- Kdo je konstruiral prvi stroj za pletenje nogavic?
- Ali lahko natanko izmerimo pot, ki jo prelete ptice v svojem življenju?
- Katera dežela ima razmeroma največ študentov?

Odgovori:

Margarine ljudje večinoma ne marajo, ker mislijo, da gre za maščobo, dobljeno po kemijski poti. To pa ne drži. Margarina in ostali podoljni proizvodi niso narejeni umetno. Gre za rastlinske in živalske maščobe, ki jih v tovarnah izločajo in čistijo.

Trušje v velikih mestih ne le neprijetno vpliva na naša čutila, marveč škoduje tudi našemu zdravju. Nenehni trušji poveča krvni pritisk, pospeši utripanje srca ter povzroči motnje v delovanju srca in v krvnem obtoku. Tako se delovna sposobnost ljudi znatno zmanjša.

Nogavice so začeli ljudje nositi konec 15. stoletja v Spaniji, od koder so se razširile po vsej Evropi. Do konca 18. stoletja so jih izdelovali ročno s pletenjem. Prvi stroj za pletenje nogavic je konstruiral l. 1839 angleški duhovnik William Lee. Ker v Angliji ni dobil monopola za izdelovanje, in sicer zato ne, ker so lahko z njegovim strojem izdelovali samo grobe volnene nogavice, se je preselil v Francijo. Tam je obogatel in izpopolnil stroj, tako da je lahko pletel tudi svilene nogavice. Po njegovi smrti so se njegovi učenci vrnili v Anglijo. Sele tedaj so Angleži razumeli in pravilneje ocenili pomen tega izuma. Da bi ne izgubili monopola na proizvodnjo, so določili smrtno kazen za vsakogar, kdor bi odbeljal stroj za pletenje nogavic iz Anglije.

S posebnim majhnim mehanizmom za zapisovanje časa letenja lahko natanko izmerimo pot, ki jo preleti ptica vse življenje. Mehanizem ima radioaktivno napravo, ki oddaja žarke alfa. Brž ko ptica razprostre krila in dokler leti, padajo ti žarki na ploščico, prevlečeno z maso, občutljivo za žarke alfa. Mehanizem je zelo majhen in ptici ga pritrjuje kar pod krila. Brž ko vzleti, začne delovati in dolžino poleta avtomatično zapisuje. Kadar hočemo ugotoviti dolžino poleta, z mikroskopom sešteljemo žarke alfa in primerjamo število teh žarkov, ki padejo v eni sekundi na ploščico, prevlečeno z občutljivo maso. Tako lahko natanko ugotovimo pot, ki jo ptica preleti v svojem življenju.

Razmeroma največ študentov ima Amerika. Na 10.000 prebivalcev pride tam 178 študentov. V Jugoslaviji pride na 10.000 prebivalcev 37 študentov in v tem oziru smo na tretjem mestu v Evropi. Za nami so Avstrija s 36, Grčija s 33, Italija s 32, Anglija s 31 študenti na 10.000 prebivalcev itd. Če pa upoštevamo povečanje števila študentov v primerjavi s predvojnimi, je naša dežela na prvem mestu na svetu. Če vzamemo za podlago število študentov v l. 1937, tedaj je indeks povečanja za l. 1952 pri nas 372, v Argentini 321, v Ameriki 196, v Franciji 181, v Angliji 165, v Avstraliji 141 itd.

Indija je dobila Akademijo za književnost

Njeno delovanje bo težavno že zato, ker bo treba upoštevati vseh 14 glavnih jezikovnih skupin

V Indiji so ustanovili Akademijo za književnost. Njen cilj je pospeševati razvoj književnosti in skrbeti, da se bosta zanimanje in okus ljudi za lepo besedo povečala. Za prvega predsednika je bil izvoljen ministrijski predsednik Nehru. Akademija se imenuje Sahyntia Academy. O njej so govorili že pred desetimi leti, ko je takratna indijska vlada sprejela predlog o ustanovitvi narodnega kulturnega sklada za pospeševanje dejavnosti na vseh kulturnih področjih. Razen akademije za književnost so ustanovili tudi Akademijo za ples, dramo in glasbo, akademijo za likovno umetnost pa bodo odprli v kratkem.

Akademija za književnost je neodvisno telo, toda vlada bo iz proračuna dajala denar za njeno vzdrževanje. Delo

na 21. Razen tega bo imela tudi nekaj dopisnih članov. Njen dopisni član bo lahko postal vsak kulturni delavec, ki si je pridobil zasluge za razvoj književnosti ali ki se je odlikoval na književnem področju. V Akademiji bodo zastopani pisatelji vseh 14 glavnih jezikovnih skupin, kolikor jih je v Indiji, pa tudi predstavniki zveznih držav, univerz in vlade. Vsako leto bo Akademija podelila nagrade v vrednosti 375 funt-sterlingov, ali v našem denarju kakih 315.000 din za najboljšo delo na vsakem teh jezikov. Razen tega bo pripoznana tudi angleščina, ker je bila v zadnjih 150 letih v Indiji le sredstvo za širjenje znanosti in znanja, marveč so jo uporabljali mnogi priznani indijski književniki, kakor Rabindranath in Mahatma Gandhi pa tudi Nehru.

V prvem letu svojega delovanja je Akademija sklenila izpolniti skromen program, ki se bo v glavnem nanašal na tiskanje ali na denarno pomoč pri izdaji nacionalne bibliografije sodobne indijske književne dejavnosti. Poleg tega bo skrbel za prevode v razne indijske jezike in pomagala indijskim pisa-

teljem, da bodo njihova dela objavljena. Njeno delovanje bo dokaj težavno že zato, ker bo treba upoštevati vseh 14 glavnih jezikovnih skupin. V tem oziru pač nobena akademija za književnost na svetu nima tolikšnih preglavic.

Mahatma Gandhi

vanje Akademije naj bi bilo na visoki znanstveni stopnji. Število rednih članov bo omejeno na 21. Tako hočejo zagotoviti temeljito znanstveno delo in tudi ugled Akademije v zunanjem svetu. Kakor Francija, hoče tudi Indija imeti akademijo, katere člani veljajo nekako za nesmrtni. Francoska Akademija ima tudi omejeno število rednih članov, in sicer 40. Te omejitve so se držali celo, kadar je šlo za velike pisatelje, kakor je bil Molière. Bilo je že več primerov, da so morali sloveči misleci in kulturni delavci po več let čakati, preden so jih sprejeli v Akademijo, ker so bila vsa mesta zasedena.

V Indiji pa kultura še ni na tako visoki stopnji, da bi lahko izbrali 30 ali 40 dovolj zaslužnih in uglednih književnikov. Zato je nova Akademija omejila število članov

Rabindranath Tagore

Razprodaja starih rokopisov

Trgovina z avtogrami Stargardt v nemškem mestu Marburg je začela razprodajati staro frankfurtsko avtogramsko zbirko. Na prvi javni dražbi se je zbralo mnogo prijateljev avtogramov. Na treh straneh pisano Goethejevo pismo so prodali za 360 mark. Dve pesmi Conrada Ferdinanda Meyerja v rokopisu so cenili na 600, prodali pa so jih za 1000 mark nekemu švicarskemu interesentu. Kratak rokopis Casanove so prodali nekemu ljubitelju za 420 mark. Največje pa je bilo zanimanje za neko Leninovo pismo. Prodali so ga za 3500 mark. Med dragocenimi rokopisi v tej zbirki so tudi pisma princa Eberga in Gustava Adolfa Švedskega.

Viseč nebotačnik

Konec letošnjega leta bodo v Ameriki dogradili zanimiv nebotačnik. Načrte zanj je napravil znani ameriški arhitekt F. L. Wright. Nebotačnik ima 18 nadstropij in je brez pravih temeljev, tado da nekako »visi« v zraku. Vso težo namreč nosita dve v pravem kotu prekrizani steni. Zgradili so ga iz zelo lahkega, nalušč za takšne viseče konstrukcije določene gradiva. Zunanje stene so steklene, tako da bodo sprejemale sončne žarke samo neposredno, odbijali pa se bodo od njih. Dvigala so avtomatična in nebotačnik ima tudi naprave za reguliranje zraka. Na vrhu stoji stolp s televizijsko anteno.

Američanom se zdi kava predraga

in zato so jo začeli bojkotirati

Največ kave popijejo ljudje v Ameriki. Po potrošnji kave sledi ZDA Švica, Švedska, Francija, Holandska, Italija, Avstrija itd. V ZDA odpade na vsakega prebivalca na leto 8 kg kave, v Švici 6, na Švedskem 5, v Franciji 4, na Holandskem 2, v Italiji in Avstriji pa po 1 kg. Pri nas je potrošnja kave še manjša, seveda predvsem zato, ker je draga. Ko bi bila cenejša, bi si jo marsikdo privoščil. Zdaj se večidel zadovoljujemo z žitno kavo.

Pri cenah kave pride predvsem v poštev valuta. Njene cene določa v glavnem Brazilija, ki pridelava največ kave na svetu. Leta 1953 je bila

brazilska kava »Santos« v New Yorku po 7,66 centov funt, 11 let pozneje, 30. decembra 1940, pa že po 49,50 centov. V naslednjih štirih letih so narasle cene na 65,25 centov, 7. aprila letos pa je bila že po 92,95 centov.

Tudi ljubitelji kave v Ameriki hočejo vedeti, zakaj je tako draga. S pojasnilni iz Brazilije se ne morejo zadovoljiti, zlasti pa ne s sklicevanjem na to, da je huda slana lani v juliju uničila mnogo kavnihih plantaž. V Ameriki pravijo ljudje, da gre za špekulacije. Ker cene kave kar naprej naraščajo, so jo začeli Američani bojkotirati. Brazilija pošilja na svetovni trg približno polovico kave. Letos je poslala samo 14,5 milijonov vreč, računali pa so, da je bo poslala 16 milijonov vreč. To pomeni, da je prišlo v promet poldrugi milijon vreč kave manj, na drugi strani pa potrošnja narašča ne le v ZDA, marveč tudi v Južni Ameriki in v Evropi.

Čeprav je ta argument prepričljiv, v Ameriki še

zmeraj niso utihnile govorice, da so nekateri verižniki v deželah Latinske Amerike nakopičili polna skladišča kave, da bi lahko izkoristili visoke cene. Da bi ovrgla to trditve, je brazilska vlada povabila večje število ameriških poslancev in gospodinj, naj si ogledajo kavne plantaže in se prepričajo, da je lamska slana res uničila mnogo kave.

Brezposelnost na Koroškem

Konec aprila je bilo na Koroškem 11.941 brezposelnih, od teh 8.500 moških in 3.341 žensk. Gradbenih delavcev je bilo brezposelnih 3.500. V aprilu pa je padlo število brezposelnih za 8.315, v primerjavi s aprilom lanskega leta pa je naraslo za 262.

»Zdaj pa vidiva, da človek na kredit res ne bi smel kupovati.«

Ali bi se mogla Zemlja razpočiti

Znanstveniki pravijo, da se katastrofalnega konca sveta ni treba bati

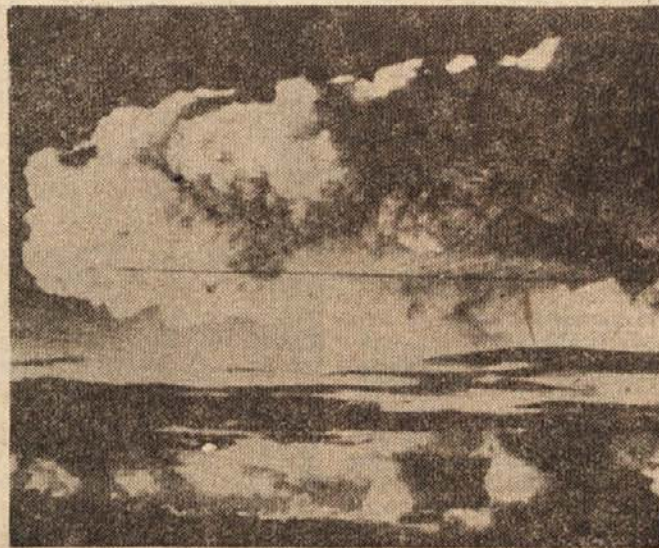
Ali bi se mogla Zemlja razpočiti? Ali velika atomska bomba in se spremeni v žarečo zvezdo, na kateri bi ugasnilo sleherni življenje? S tem vprašanjem si beli svet glavo, odkar so začeli znanstveniki govoriti o atomski energiji. V zvezi s strašni eksploziji atomske in vodikove bombe in možnosti že hujših eksplozij pa ni nevarnosti, da bi nastala verižna reakcija, ki bi uničila življenje na Zemlji. Odgovor na vprašanje glede uničenja Zemlje je slej ko prej nikalen. Dne 30. januarja 1959, v trenutku, ko je prvič prišla v javnost vest, da so razbili atom urana, ni bilo možno napovedati atomske bombe, marveč je direktor znanstvenega servisa »United Press« Watson Davis že takrat lahko napisal: »Fiziki zlasti žele, da ne bi nastala splošna panika v zvezi z možnostjo, da bi Zemlja zaradi njihovih poskusov razpadla na kose.«

Nekateri književniki in gledališki pisci (H. G. Wells v svojih znanstvenih fantazijah in delu »Križa nad Evropo« in J. B. Priestley v romanu »Ljudje sodnega dne«), so pripisovali tej misli še prevelik pomen. Fiziki menijo, da dokler delajo poskuse previdno, ni nobene nevarnosti, razen morda v njihovih laboratorijih. Pozneje, leta 1950, takoj potem, ko je predsednik Truman dovolil znanstvenikom, da so izdelali vodikovo bombo, je Davis podrobneje pisal o tem problemu. »Ni strahotna vodikova bomba, največja, kar si jih moremo misliti, ne bi razpršila naše atmosfere ali vodila oceanov, ne bi uničila življenja na Zemlji. O tem so znanstveniki prepričani v zvezi s spornimi izjavami nekaterih fizikov, ki bi radi ljudi zastrašili. Škoda, ki bi jo povzročile tuje atomske ali vodikove bombe velikim mestom, je sama po sebi dovolj zastrašujoča tudi brez verižne reakcije v atmosferi ali morjih

Ko se kisik, vodik in dušik spreminjajo v druge elemente, nastane velikanska energija. To je jasno in tega noben znanstvenik ne zanika. V eksploziji vodikove bombe pa je celo manj tistega izžarevanja in drugih odpadkov, ki bi povzročilo verižno reakcijo, zlasti v lahkih elementih, kakor v eksploziji atomske bombe. V vodikovi bombi je proces bolj kombi-

devterija in tritija (vodiki dvojne in trojne teže), ene ali druge ali obeh.

Da bi sprožili verižno reakcijo v atmosferi ali vodi, bi morali napraviti velike količine nečesa, kar bi reagiralo s kisikom in vodikom v vodi in dušikom ter kisikom v zraku. Po vseh znakih sodeč vodikova bomba tega ne napravi. Pa ne samo to, tudi če so žarki, ki povzročajo ve-

Nekaj sekund po eksploziji vodikove bombe

nacija lahkih elementov, pri kateri nastajajo drugi elementi ob izgubi mase ali materije, ki se spremenita v energijo. Temu pravijo fuzija. Pri atomski bombi, narejeni iz urana in plutonija, razpadeta ta dva zelo težka elementa v druge elemente srednje teže ob neznatni izgubi mase, ki se spremeni v energijo. Temu pravijo v znanstvenem svetu fisija. Ob fisiji se v atomski bombi sproste odvečni nevtroni in to omogoči silno hitro verižno reakcijo. Vse kaže, da nevtroni v tako imenovani hidrovodikovi bombi nimajo tako važne vloge. Vodikova bomba je bolj stvar vezanja atomov vodikovih izotopov.

rižno reakcijo, so atomi zraka in vode preveč ločeni, da bi lahko žarki vplivali nanje in da bi nastala množična preobrazba, ki bi bila potrebna za katastrofalen konec vsega.

V Houstonu, v ameriški državi Texas so izumili nov stroj, ki lahko hkrati kontrolira in beleži devet različnih funkcij človeškega telesa. Izumili so ga v sodelovanju z znanstveniki dveh medicinskih ustanov in ga nazvali fiziograf. Stroj beleži utripanje bolnikovega srca, hkrati pa kontrolira količino v njegovih pljučih in telesnih celicah. Stroj sam odkrije morebitne komplikacije v človeških možganih in opozori zdravnika, ali je bolniku potrebno umetno dihanje ali sredstvo za okrepitev srca.

Zdravniki si obetajo od tega izuma mnogo koristi, saj jim bo pomagal ugotavljati mnoge bolezni srca in dihalnih organov, pa tudi komplikacije v človeških možganih. Neki strokovnjak je rekel, da bi celo skupino raznih funkcij človeškega telesa spremljali hkrati in da bi razne funkcije nenehoma prouče-

Avstralska odprava v Antarktiki

Proučila naj bi področje, kjer je baje v zemlji mnogo rudnin

O avstralski odpravi v Antarktiko smo že poročali. Njena ladja »Kista Dan«, ki jo je Avstralija najela za prevoz svoje odprave, se je nedavno po uspešno izpolnjeni nalogi vrnila v Melbourne. V Antarktiki je ostalo deset ljudi, ki bodo tam leto dni proučevali to področje z geološkega, meteorološkega, biološkega in geofizičnega vidika. Zgraditev oporišča je bila višek leto dni trajajočih priprav. Tisočtonsko dansko ladjo »Kista Dan« je Avstralija najela namesto stare ladje za polarne raziskave, ki je skušala predlanskim prodreti do antarktičnega kontinenta. Ni pa se mogla prebiti skozi 90 cm debel led. Danska ladja ima posebne naprave za razbijanje ledu in ima na opazovalnici enake naprave, kakor na komandnem mostu. Tako je lahko premagala vse težave polarne navigacije. Morala si je utirati pot med ledenimi ploščami. Včasih se led premika po morju tako hitro, da mora biti kapitan ladje zelo spreten, da se jim sproti umika.

Avstralsko odpravo vodi direktor Inštituta za antarktične raziskave Ph. Law. To je doslej najmoderneje opremljena antarktična odprava. Med drugim je vzela s seboj več karavanskih voz na smučeh, ki jih bodo člani uporabljali tudi za stanovanje na dolgih vožnjah po večnem snegu. Karavanske vozove vlečejo posebna motorna vo-

zila z gosenicami, podobna vozilom, ki so jih uporabljale vojske v puščavah. Uspešno so jih preizkusili v antarktičnem delu Kanade in na Laplandu.

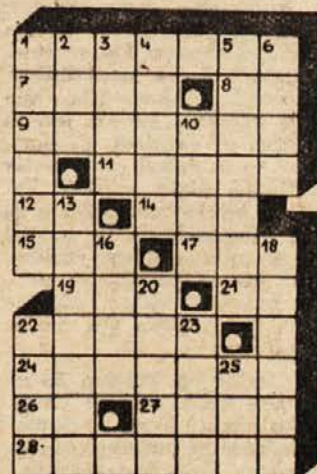
Ena glavnih nalog odprave bo, da bo biološko proučila in raziskala področje, kjer naj bi bilo v zemlji mnogo rudnin. Geologi namreč domnevajo, da so nekatera področja avstralskega dela Antarktike geološko zelo podobna avstralskim področjem med Brooken Hillom in Adelaido. Če to drži, je v zemlji na teh antarktičnih področjih mnogo urana, svinca, srebra, cinka, zlata in drugih dragocenih rudnin. Razen tega se bo odprava ukvarjala tudi s kozmičnimi in radijskimi raziskavami, zgraditi pa namerava tudi meteorološko postajo. Ustavila se je blizu pogorja Masson. To pogorje se razprostira proti zaledju skoraj v pravem kotu glede na obalo, ki pa je vsa pokrita z ledenimi gorami, visokimi nad 15 m. Ko je prispela odprava tja — je bilo pozno poletje, na južni poluti je znašala temperatura 10 do 20° pod ničlo.

Svoje oporišče je nazvala Mawson po slovečem antarktičnem raziskovalcu siru Douglasu Mawsonu, ki se je prvič napotil v Antarktiko z znano Shackletonovo odpravo leta 1908. Pozneje je sam vodil dve odpravi, prvo leta 1911—14, drugo pa od leta 1929—31. O sedanji avstralski odpravi je avstralski zunanji minister Casey rekel: »Važno je, da to področje, ki je tako blizu vzporednega vhoda v Avstralijo, ostane pod našo kontrolo.« Avstralec je tudi opozoril, da civilna letala na severni poluti že letajo čez južno poluto in da morda ni več daleč čas, ko bodo letala tudi čez Antarktiko v druge države južne polute.

Fiziograf

vali, ker se stanje bolezni spreminja, kakor pač človeško telo od trenutka do trenutka nanjo reagira.

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. znan franc. slikar (Henri) »Ples«, 7. desni pritok Labe, 8. inicialke ameriškega pisatelja (»Elmar Gantry«), 9. svinčev sijajnik, 11. obujki, 13. pijača starih Slovanov, 14. ljubkovalna oblika žen. imena, 15. afriška reka, 17. oče, 19. nikalni prislov, 21. veznik, 22. hotelski uslužbenec, 24. mlad postajati, 26. enaka samoglasnika, 27. starorimski uradnik, ki je nadzoroval gradbe in svetišča, 28. jeziti se.

Navpično: 1. opera franc. skladatelja Ambroise Thomasa, 2. stari židovski kralj, 3. trup, 4. žensko imo, 5. podoben bili, 6. znana stara italijanska plemiška družina, 10. prebivalca samostana, 13. masa iz plutoni- ne in lanenega olja, povosčeno platno, 16. velika evropska reka, 18. otočje v Atlantskem oceanu, 20. vojaški gojenec, 22. pogumen, 23. ocene, 25. vzdevek rimskega kralja Taoija.

Dve novi radijski »zvezdi«

Na nedavnem sestanku ameriškega društva za pospeševanje znanosti v Bostonu so zvezdoslovci poročali, da so odkrili dve novi radijski »zvezdi« in ju prvič uspešno izmerili na kratkovalovni dolžini 9 cm z velikanskim radijskim teleskopom s premerom 18 m, podobnim velikemu kovinskemu letalcu krožniku.

Eden izmed teh novih virov radijskih valov je meglenica v skupini Orion, znanem

ozvezdju. Pas Oriona je sestavljen iz treh zvezd in mesto tako imenovane velike meglenice je označeno s srednjo izmed njih. Velika meglenica Oriona je največja in najsvetlejša med vsemi meglenicami na nebesu. Druga po svetlosti je meglenica Labod (Swan), ki je ne smemo zamenjavati z ozvezdjem Signus, kar tudi pomeni Labod. Med vsemi doslej odkritimi nebesnimi telesi so samo ti dve meglenici odkrili na kratkovalovni dolžini 9 cm.